Nr. 12 (54)

decembrie 2015

ISSN 1857-4424

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

La mulți ani, maestre !

ANDREI TAMAZLÂCARU

Artist al Poporului din Republica Moldova

PROIECTUL „REALITĂŢI CULTURALE”
nr. 12 (54) decembrie 2015

Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, of. 313, 314
Tel.: (+373 22) 20-25-53 (*redacția*)
Mob.: (069) 39 24 98 (**P. Popa**)
Fax: (+373 22) 20-25-55
E-mail: *popapavel55@gmail.com*
notografprim@gmail.com

Editura **Notograf Prim** s.r.l.

Tipografia F.E.P. **Grafema Libris** s.r.l

COLEGIUL DE REDACŢIE

Pavel Popa, *redactor-șef*

dr. Varvara Buzilă, *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală*

dr. hab. Victor Ghilaș, *AȘM*

Mariana Cocieru, *AȘM*

Veta Ghimpu-Munteanu, *Teleradio-Moldova*

Veronica Caraulan, *Direcția Cultură mun. Bălți*

Gheorghe Nicolaescu, *Cabinetul metodic al Ministerului Culturii*

Sumar

TATIANA BUTNARU
Mihai Eminescu și poezia Basarabiei 1

MARIA SCOARȚĂ
Dumitru Blajinu — la Pererita 3

LUDMILA ZGÂRCU
Țipala — promotor al tradițiilor populare 5

LUDMILA VORNICESCO
Bibblioteca — față a comunității 5

ION DOMENCO
Sărbătoare de zile mari la Borogani 6

DUMITRU PASAT
Culturalizare prin filosofie 8

LUDMILA NEGRI
Instruire practică în lăcașe de cultură 10

MARIANA COCIERU
Vocația maestrului Andrei Tamazlâcaru 11

LUDMILA SAMARIN
Eugen Doga — suflet pus pe note 13

ION CHIRCU
Plec feciorii la armată... 14

ELEONORA SÂTNIC
Sărbătoare de suflet la Hâncești 15

DANA GUDIMA
Satule — gură de rai 17

GALINA MORARU
Două ore de suflet cu Aurelian Silvestru 17

ELENA ILESCU, MIHAIL MATEI
Să trăiască ia noastră strămoșească 18

ANA OSTAȘĂVSCHI
O vizită pe timp de ploaie 19

TATIANA DANIȚĂ
Vladimir Vichilu — profesor cu haru didactic în cultivarea artei vocale 20

TATIANA BALAN
Recunoștințe pe portativ de pian 20

LIUBA POPOVICI
Reîntoarcem hramul de altă dată 21

VALENTINA ROTARU
Olișca a cucerit publicul din Ucraina 22

LIDIA RUSU
Biblioteca — promotor al valorilor culturale .. 22

NADEJDA CUCU
Duminică la noi în sat 23

AURELIA NECHIT
Modernizarea bibliotecarilor 23

CRISTINA STROICI
Vei străluci mereu ca un luceafăr sfânt 24

DR. TATIANA BUTNARU

Recviem pentru folcloristul Nicolae Băieșu

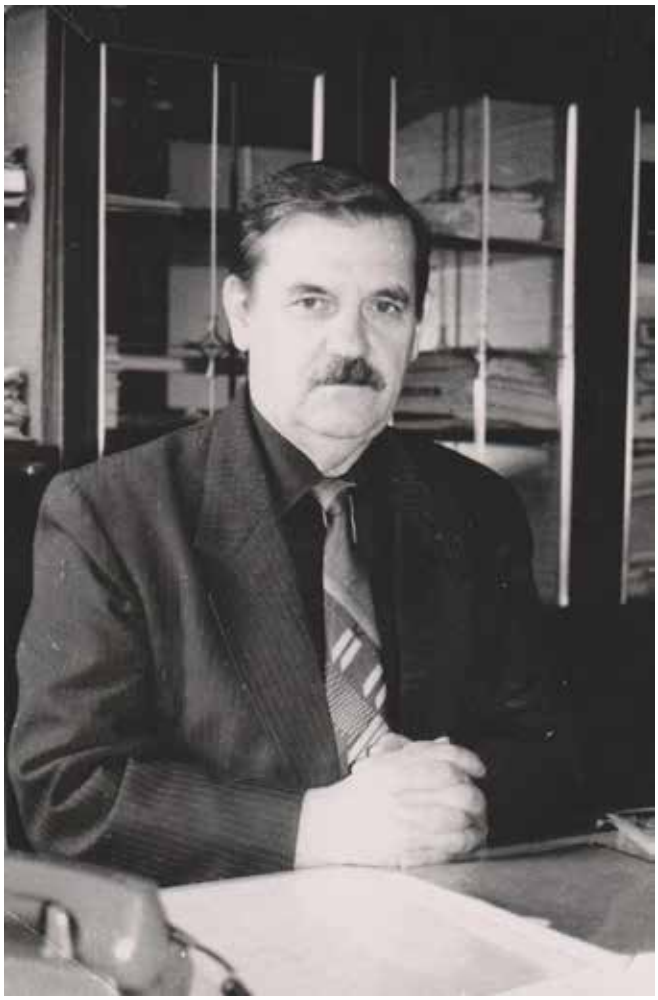

Dr. hab. NICOLAE BĂIEȘU

Activitatea folcloristului și savantului Nicolae Băieșu constituie o pagină importantă în munca de valorificare a tezaurului estetic popular, este expresia unor îndelungi eforturi creatoare, a dăruirii totale în menținerea și promovarea datinilor, tradițiilor autohtone. Prin cunoscuta remarcă a scriitorului Vasile Voiculescu „Muzeul sufletului nostru este în folclor", avem în vedere, în primul rând, niște etape de referință, pe care le-a parcurs folcloristica din Basarabia până în zilele noastre la leagănul cărora s-a aflat acest neobosit cărturar. Or, lucrările lui N. Băieșu, studii, monografii, manuale, culegeri tematice, antologii de texte etno-folclorice, constituie un veritabil muzeu al folcloristicii contemporane și vor deschide , în același timp, niște perspective novatoare în procesul de studiere a creativității spirituale ale românilor dintre Prut și Nistru.

Timpul zmulge filele de calendar, care se călătoresc vertiginos în uitare, bătrânul Cronos mai așează la piedestalul memoriei câte o filă de carte, stelele căzătoare sclipesc și se topesc haotic în eternitate, pentru că dincolo de tăcerea austeră a neființei, să rămână în amintirea colegilor și a tuturor care l-au cunoscut, o personalitate de excepție, cu grija sa neostenită pentru viabilitatea tradițiilor etno-folclorice, în dorința de a le transmite și a le face cunoscute, în primul rând, „generațiilor care au trăit în condițiile regimului sovietic ateist, nu au avut dreptul să cunoască și să se bucure din plin de bogatele, variatele și frumoasele tradiții populare, naționale și biblice." [1, p.5]

Un interes deosebit a manifestat N. Băieșu față de datinile și sărbătorile creștine, acestea fiind prezentate în antologia de texte etnografice Sărbători domnești drept o lucrare de referință, unde dimensiunile estetice ale spiritului popular transpare în corelație cu o „matrice stilistică" constituită de secole și perpetuată prin timpuri și generații, pentru a dezvălui modalitatea de a cugeta a poporului, ontologia sa existențială, filosofia trăirii marcată de marile evenimente ale spiritului omenesc în permanentă căutare a identității sale creatoare. În această ordine de idei, Sărbători domnești, în două volume, poate fi apreciată drept o adevărată enciclopedie despre existența spirituală a românilor dintre Prut și Nistru, „un compartiment important al culturii populare" [2, p.7], exteriorizat într-un „ansamblu de obiceiuri, ritualuri, credințe, practici magice, creații verbale de diferite genuri și specii folclorice, fiind generate de activitatea cotidiană a oamenilor" [2, p.7]. Abordările și aserțiunile concretizate atât în Sărbători domnești, precum și alte studii etnologice elaborate pe parcursul vieții, sânt relevante, fiind exteriorizate în dependență de codul etic al poporului, poziția sa înțeleaptă față de esențele primordiale ale vieții, față de muncă, fenomenele din natură, trecerea ireversibilă a timpului. Inițierea în actele ritualice fundamentale ale spiritualității autohtone își vor găsi expresie prin suprapunerea diferitor niveluri de percepție mitico-folclorică și se realizează în măsura în care gândirea populară le desacralizează, pentru a le amplasa în niște situații concrete de viață, ele se suprapun unei inițieri mitico-ritualice. Dialogul cu divinitatea persistă nemijlocit în tradițiile calendaristice și se manifestă la nivelul detașării de lumea cotidianului, fiind aprofundată ideea subordonării omului față de anumite legități ale existenței universale. Folcloristul N. Băieșu readuce în preajma contemporanilor niște valori sacre prin însăși esența lor, le reașează în palmaresul sărbătorilor „de peste an" pentru a exprima întruchiparea iubirii divine pogorâtă pe această palmă de pământ, „lumină din lumină", ce iradiază într-o bogată gamă de reprezentări populare. Conotația creștină a sensurilor determină nuanțarea diferitor tărâmuri ontologice, prevede transfigurarea unui anturaj de valori condensate până la ideea sacralității. Însuși autorul N. Băieșu prin munca sa dezinteresată se identifica cu un izvor nesecat de lumină și dragoste creștinească, fiind chemat de providență să trăiască plenar evaziunea sa în

mitul solar al universului, să emane bunătate, căldură sufletească, valori determinate de o irezistibilă sete de viață, de primenire lăuntrică.

Fiind coordonatorul proiectului Tezaurul folcloric al românilor din Basarabia, Transnistria, nordul Bucovinei, Transcarpatia, N. Băieșu a sistefizat în investigațiile sale științifice un bogat material factologic, iar cartea Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă (2014) a constituit prima exegeză realizată în cadrul proiectului respectiv. La fel ca și alte volume antologice, Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă conține un număr impunător de studii, informații, texte etnofolclorice unde sînt reliefate datini și ritualuri legate, în special, de sărbătoarea Crăciunului și cea a Anului Nou, precum și a evenimen-telor mai importante , care precedă aceste momente spirituale din existența comunității colective, aici sunt dezvăluite momente impresionante din viețile sfinților, diferite practici magice vizate în corelație cu obiceiurile și ritualurile calendaristice, se face o încercare de clasificare folcloristică a creațiilor literare calendaristice. Or, Crăciunul după cum ne semnalizează însuși semnatorul lucrării, este principala între sărbătorile domnești, împărătești- consacrate lui Iisus Hristos [2, p.103], ce „reflectă într-un mod deosebit nu numai nașterea, ci toată viața Mântuitorului" [2, p.103]. Dacă sărbătoarea Crăciunului are tangență cu „nașterea Soarelui la solstițiu de iarnă" [3, p.20] sau „nașterea Soarelui Nou-Iisus" [3, p.20], apoi Paștele este considerat „Sărbătoarea Luminii", însuși Mântuitorul supranumit „Lumina lumii" [11, p.249] devine un coordonator al Universului, se integrează în stihia cosmică pentru a-și găsi o justificare ontologică a existenței universale.

Într-un studiu despre poezie și religie, Paul Claudel scria: „Credința în Dumnezeu permite proslăvirea. Proslăvirea este poate, cel mai mare motor al poeziei, fiindcă ea este expresia nevoii celei mai profunde a sufletului, glasul bucurii și al vieții, datoria întegii creații" [4, p. 5]. În toate cărțile și investigațiile folcloristice ale lui N. Băieșu, persistă un sentiment plenar de jubilație sufletească, amintind parcă în subtext de Imnele Bucuriei de I. Alexandru, de unde survine o lumină ancestrală, ca să stabilească o anumită modalitate de comunicare dintre om și univers, să determine subordonarea lor reciprocă față de aceleași legități de influență universală. Realizările de ultimă oră ale folcloristului N. Băieșu orientează cititorul în itinerarul unui spectacol ceremonial, unde prefigurează „triumful luminii asupra haosului și pe această cale se instituie principiul superior de existență ce unifică „lumina cu întunericul după noaptea orfică" [5, p.71]. Medierea metaforică a luminii, omniprezentă aproape în toate descrierile etnografice din volumele semnate de N. Băieșu este orientată spre o concepție apropiată de miezul filosofiei populare, ele se condensează într-un amalgam de stări și trăiri alimentate de o irezistibilă sete de viață, de soare și cântec, de revigorare spirituală. Odată ce viața omenească este marcată de niște ritmuri primare ale naturii, ea înclină spre mișcare, vedem o evoluție continuă spre dimensiunile infinite ale cunoașterii, spre jubilația revelatoare a luminii de unde pogoară harul dumnezeirii. Este lumina reînvierii noastre spirituale marcată de dramatica condiție a personalității umane spre desăvîrșire și integritate sufletească, valori elucidate de autorul respectiv în toate studiile și lucrările sale științifice. În felul acesta, au fost concretizate niște pledoarii pentru ideea demnității de neam, vedem aprofundarea valorilor general-umane ale poporului, constituite de secole și perpetuate prin timpuri și generații.

Cărțile, studiile și culegerile editate pe parcursul anilor de N. Băieșu poartă o semnificație cognitivă, filosofică, ontologică, arhetipală, fiind luate toate împreună ele constituie o adevărată enciclopedie despre complexitatea spiritului popular în dimensiunile sale fundamentale, în cele din urmă, acestea ar putea fi apreciate drept niște imnuri ale vieții, iubirii, naturii, constituie expresia perenității tezaurului estetic al creativității autohtone.

Plecat pe tărîmurile austere ale veșniciei, folcloristul, savantul și profesorul N. Băieșu rămîne să dăinuie prin exemplul personal în munca de valorificare a tezaurului folcloric, el s-a impus în permanență prin devotament și dăruire sufletească în activitatea de cercetare. Versul lui Gr. Vieru „Vestește-l, mamă, pe Dumnezeu/ Că am murit..." exprimă o stare sufletească marcată de ideea trecerii și a perenității, dar, în același timp, este vorba de o sobrietate miraculoasă unde s-au concentrat ideile de materialitate și spiritualitate zămislite de veacuri în accepția populară, acolo unde „imaginea folclorică nu cunoaște fantasticul propriu-zis" [6, p. 45], dar se dispersează spre noi tărîmuri ontologice. Asemenea Marelui Anonim, în drumul său spre Eternitate, acest neobosit valorificator al folclorului românesc, rămîne la piatra de hotar a amintirii, în preajma tăcerii ierburilor la rădăcină, pentru a fi prezent în curgerea vertiginoasă a vîrstelor, în deschiderea de noi orizonturi în substraturile creativității populare, pentru a determina interesul generațiilor viitoare față de comorile inestimabile ale patrimoniului estetic popular.

Referințe bibliografice:

1. Băieșu N. *Sărbători domnești închinate Maicii Domnului și Mîntuitorului. Studiu*. Culegeri de texte etnografice și folcloristice. Vol. II, Chișinău: Editura Cartea Moldovei, 2007.
2. Băieșu N. *Obiceiurile și folclorul sărbătorilor de iarnă. Vol. I.* Chișinău: Tipografia Centrală, 2014.
3. Băieșu N. *Sărbători domnești închinate Maicii Domnului și Mîntuitorului. Studiu.* Culegeri de texte etnografice și folcloristice. Vol. I. Chișinău: Cartea Moldovei, 2004.
4. Claudel P. *Religie și poezie*. În: Literatura și arta, 1993, 20 mai.
5. Nițu Gh. *Elemente mitologice în cultura populară românească*. București: Editura Albatros, 1968.
6. Papadima O. *O viziune românească a lumii*. București: Editura Saeculum, 1941.

MARIA SCOARTA, r. Briceni

Dumitru Blajinu — la Pererita

Vestea tristă, că Dumitru Blajinu s-a stins din viață, a cutremurat tot satul Pererita, r-nul Briceni. Ziua de 6 iulie 2015 a fost una plină de durere pentru consătenii Dumnealui.

Fratele Ion și sora Zinaida sunt până-n prezent copleșiți de scârbă pentru scumpul și iubitul frățior, cu care în copilărie au împărțit bucata de pâine...

Nu au rămas indiferente nici autoritățile publice locale și raionale.

La 20 august, când s-au împlinit 40 zile de la trecerea în neființă a multregretatului Dumitru Blajinu, neîntrecut lăutar și Om de artă, la casa de cultură din Pererita a avut loc o seară – omagiu. În memoriam: Dumitru Blajinu „Un rapsod de viță veche" organizată de către primăria satului, casa de cultură sub egida Serviciului Cultură al Consiliului raional Briceni.

A răsunat muzica vestitulu rapsod. Toată seara. Au făcut-o cu drag și din îndemnul inimii unii dintre cei mai buni lăutari din raionul Briceni adunați în orchestra de muzică populară „Frunze de dor" a Serviciului Cultură. Cu dor și jale au cântat la vioară Victor Cioclea, Gheorghe Lavric, Bogdan Surugii.

„Ciocârlia", „Hora horelor", „Sârba și hora", „Bătuta ca la Pererita" și multe, multe altele din repertoriul lui Dumitru Blajinu, au fost cele mai deosebite. Iar solista orchestrei Oxana Tutuc, ne-a adus în scenă balada populară „Miorița" culeasă de Vasile Alecsandri, prelucrare muzicală de Dumitru Blajinu.

A fost o sărbatoare pentru suflet, ce a adunat lume bună dorită de muzică populară, ce este ca o tamada a inimii moldoveanului, care la greutăți ori la bucurii... „la un colț de masă plâng, la alt colț de masă cântă..."

Doamna Zinaida Blajinu-Covali, abea stapânindu-și emoțiile durute, a încercat din răsputeri să

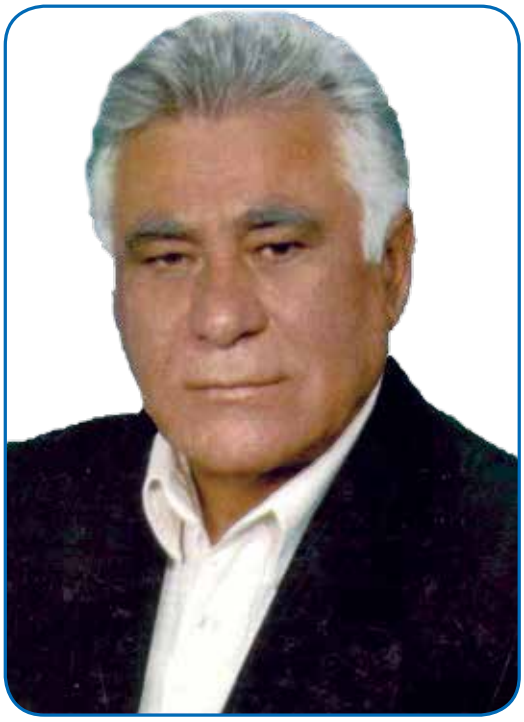

Dumitru Blajinu

depene firul amintirilor, ducându-ne cu gândul în lumea copilăriei maiestrului Blajinu. Cu lux de amănunte ne-a descris calea de creație a scumpului frate, văr de-al doilea cu Grigore Vieru — o legendă vie a poeziei neamului nostru. Astăzi, ei, doi pereriteni, două personalități marcante, care și-au iubit plaiul și graiul ca nimeni alții, de acolo, de sus, ne veghiază și ne sugerează gânduri sublime și luminoase față de Cultură, Artă și Muzică, dar și verticalitate, înțelepciune, dragoste nețarmurită față de țară și neam. Anume doamna Zinaida Blajinu-Covali, fiind susținută de primăria Pererita/primar dl Anatolie Ceban/, au venit cu ideia de a organiza un Festival raional de muzică populară, care să poarte numele neîntrecutului violinist, dirijor și folclorist din spațiul românesc — Dumitru Blajinu.

A trecut ceva timp, ca la 11 noiembrie 2015, când Artistul Emerit din Republica Moldova, cavaler al Ordinului Republicii, membru al Uniunii muzicienilor din Moldova, Dumitru Blajinu, originar din satul de pe malul Prutului cu numele frumos Pererita, fosta plasă Lipcani, județul Hotin, astăzi raionul Briceni, când ar fi împlinit 81 de ani din ziua nașterii, la casa de cultură de la baștină, să aibă loc un festival deosebit, care să-i poarte numele.

Prima ediție a Festivalului raional de muzică populară „Dumitru Blajinu" a adunat participanți de toate vârstele. Au venit sa cânte muzică „dulce, ca fagurul de miere", lăutari, angajați din sistemul Cultură, elevi de la școlile vocaționale, gimnazii și licee.

Serviciul Cultură al Consiliului raional Briceni în colaborare strinsă cu primăria Pererata și-au adus obolul, ca festivalul să decurgă la nivelul cuvenit. Și de data aciasta i-am avut în preajmă pe bunii și ingenioșii colegi de la instituțiile de cultură din raion, cărora le suntem recunoscători pentru receptivitate. Iar domnii Stela Blajin, director și Corneliu Sava, conducător artistic de la casa de cultură din Pererita, au fost mâna dreaptă în toate. Scena impodobită în stilul unei „Case Mari" își așteptă oaspeții. Ținem să menționăm, că festivalul a avut loc după Hramul satului, care se marchiază de sărbătoarea creștină Sfântul Dumitru. Ne lipsea doar vioara „vie" a lui Dumitru Blajinu, căruia îi ducem dorul cu toții, cântecele culese din zestrea neamulu. Și aici ar fi binevenite vorbele pline de tâlc ale vestitului lăutar: „Folclorul e ca un pom, dacă nu-l îngrijești la vreme, nu vei culege o roadă bogată..."

La îngemănarea toamnei cu iarna, când în aer mai persistă miros de gutuie coaptă și poamă rozachie, de pe drumuri depărtate Dumitru Blajinu „s-a întors" din nou acasa, la Pererita. Și i-au cântat lăutarii doinele, horele, baladele și sârbele. I-au interpretat piesele cum știu a o face cel mai bine, căci Dumitru Blajinu a ținut în mâini vioara și-a cântat, ca nimeni al-

tul". Iar astăzi „Satul meu, nume ca un soare, / nu mai am cui spune ce mă doare,/ durerea și dorul sfânt, / satule, azi din ceruri ți le cânt...".

La început în memoria tuturor lăutarilor și oamenilor de artă a răsunat balada pentru vioară și pian de Ciprian Porumbescu, pe care a interpretat-o Victor Cioclea, un lăutar neîntrecut din zona de Nord a republicii. Iar Lacrimioara Cutean, elevă la gimnaziul din Pererita a recitat poezia „Vioristul" dedicată lui Dumitru Blajinu.

Grigore Vieru spunea „Ascultând glasul muzicii, descoperă-ți capul, căci stai la o masă cu zeii..."

Cu răsuflarea întretăiată a ascultat muzica lui Dumitru Blajinu publicul spectator.

Participanții au fost salutați de către dnii Anatolie Caduc, vicepreședinte al raionului Briceni, Anatolie Ceban, primar de Pererita, Victoria Migalcean, secretar al primăriei.

Apoi rând pe rând au evoluat soliștii instrumentiști: Bogdan Surugii (or. Lipcani), Gheorghe Melnic (Bulboaca), Ovidia Vataman (Larga) Gheorghe Lavric, Valeria Chiriliuc, Cătălina Balan, Victor Cioclea (or. Briceni).

Se știe, că la o bună parte a cântecelor populare interpretate de primii soliști din Orchestra de muzică populară „Folclor", prelucrarea muzicală aparținea lui Dumitru Blajinu. De aceea, am considerat, că la Festivalul raional să participle și soliști-vocaliști. Ne-au încălzit inimile cu melodii frumoase Alina Grosu, Cornel Sava, Ilinca Eni (Pererita), Alexandrina Starov (Drepcăuți), Lucia Dănilescu (Caracușenii Vechi), Oxana Țuțuc, Victoria Andronache (Șireuți).

În recital pentru toți spectatorii prezenți au evoluat lăutarii din Orchestra de muzică populară a Serviciului Cultură al Consiliului raional Briceni, conducător Vasile Lungu. Toți participanții Festivalului „Dumitru Blajinu", ed. I - 2015, au fost desemnați laureați, fiind menționați cu Diplome și premii în bani din partea primăriei Pererita.

Sincere mulțumiri tuturor celora, care au fost receptivi la organizarea acestei sărbători.

În cartea „Cântă inima și dorul" ed. anului 2000 de Dumitru Blajinu am găsit un mesaj, adtresat de Marele muzician și folclorist, către urmași. Dăm citire doar unui pasaj: „...din frageda copilărie și tinerețe să vă întăriți credința în Dumnezeu – Mântuitorul nostru Iisus Hristos. Vă las ca amintire o picătură din tezaurul popurului nostru – Folclorul muzical. Fiți demni de această comoară. Ea este rădăcina și biografia neamului nostru. Adunați, cultivați și promovați tezaurul folcloric, păstrați-l și transmiteți-l urmașilor, pentru că aceasta este datoria fiecărei generații, să adauge un inel, un diamant la salba nesfârșită a culturii strămoșilor noștri..." .

Atât am mai avea de adăugat la acest mesaj: Să fim demni de strămoșii neamului nostru. Iar pererițenii, suntem siguri, își vor păstra cu sfințenie neamul și graiul, iar personalitățile satului, vor sta mereu în capul mesei.

LUDMILA ZGÂRCU, Țipala, Ialoveni

ȚIPALA — promotor al tradițiilor populare

Distracție și voie bună la Țipala, sat pitoresc cu oameni buni și vrednici gospodari, care sărbătoresc Hramul de ziua Sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, ce ține de tradițiile localității, promovată din an în an și cu sfințenie. E mare forfotă pe străzile localității, satul și-a îmbrăcat veșmânt de sărbătoare. Locuitorii au devenit mai receptivi, mai toleranți, mai buni la suflet, mai responsabili de prezentul și viitorul localității.

După serviciul divin desfășurat la biserică, grupuri de locuitori și-au îndreptat pașii spre căminul cultural.

Organizatorii au știut să pună mult suflet, pasiune și dragoste în ceea ce au făcut. Din timp au fost pregătite expozițiile, care au dat un colorit tradițional moldovenesc cu diferite articole croșetate, împletituri, picturi în ulei, acuarelă, confecționate de copiii liceului teoretic, care au depus un efort deosebit. Nu au lipsit nici tradiționalele vernisaje culinare și artizanale, organizate de instituțiile din localitate, având fiecare propriul pavilion:

Administrația publică locală, primar dl Petru Rotaru, liceul teoretic, director dna Maria Ghețiu, grădinița „Ghiocel", director dna Tatiana Burlacenco, grădinița „Romanița", director dna Mariana Castraveț, colectivul de vânători, conducător, Alexandru Poiată, colectivul de pescari, conducător Grigore Buga, s-au străduit să prezinte tot ce au mai valoros și deosebit în localitate, obiceiuri și tradiții păstrate la baștină.

Dar n-a lipsit nici masa de sărbătoare cu delicii culinare. Vizitatorii au gustat din cele mai alese și rumene plăcinte, din sarmale, vin roșu și alb, ca la noi acasă. Sărbătoarea a demarat cu un program artistic prezentat de entuziaștii promotori ai moștenirii culturale, ansamblul „Oleandra", conducător artistic Ecaterina Jumir, care au încântat spectatorii cu cântece culese din localitate. Creații de o rară tandrețe au prezentat colectivul de dansuri „Passion Dance", care au evoluat cu dansuri moderne și moldovenești. Copiii de la grădinița „Ghiocel" și grădinița „Romanița" au răvășit emoții deosebite printre spectatori. Ei au ținut publicul cu sufletul la gură prin măiestriea demonstrată. Locuitorii au avut ocazia să savureze din frumusețea cântecului popular a ansamblului „Băcițele", conducător artistic Ecaterina Jumir.

Cu un concert de zile mari ne-a întregit sărbătoarea artista poporului Ioana Căpraru, Nicolae Hodină, Nicoleta Cotorobai, care au înseninat inima și sufletul spectatorilor. Acest concert a oferit publicului melodii și dansuri inedite de o valoare incontestabilă.

Locuitorii comunei Țipala au fost onorați de multașteptații oaspeți de peste Prut, dl primar de Erbiceni, Ionel Lungu, dl primar de Cugir, Adrian Teban, precum și delegațiile administrațiilor pe care le reprezintă domniile lor, dl Vladimir Cernat, deputat în Parlamentul RM. Cu un mesaj de felicitare a venit și președintele raionului, dl Anatolie Dimitriu, care a avut cuvinte de laudă pentru spiritul gospodăresc al sătenilor.

Primarul comunei Țipala, dl Petru Rotaru a rostit un discurs din suflet pentru toți locuitorii, care promovează obiceiurile și tradițiile culturale și se străduie să păstreze vie pâlpâirea flăcării spiritului strămoșesc, care asigură dăinuirea poporului, tot odată menționând însemnătatea acestei sărbători multașteptate. Sărbătoarea a finisat la miezul nopții cu hora satului.

LIUDMILA VORNICESCO, com. Ocnița, r. Ocnița

Biblioteca — față a comunității...

În contextul evoluțiilor în societate, în ultimii 15 ani, s-a schimbat rolul și semnificația bibliotecii ca formă de organizare și funcționare.

O bibliotecă nu e numai o instituție de cultură, care colecționează cărți, periodice etc., și le pune la dispoziția cititorului.

Mai întâi de toate, este un spațiu deschis unde beneficiarii comunică, fac schimb de experiență, idei, se socializează între ei. Biblioteca din com. Ocnița este și un loc unde oamenii pot să învețe, să dezvolte noi abilități, să se manifeste creativ. Aici activează un șir de cercuri, cluburi pe interese, ca: „Mâini dibace" (origami); „Urmașii lui Stamati" (poezii proprii); „Bunica ne învață" (împletit și croșetat); ansamblul vocal „Ocniceanca"; clubul „Femeea"; cenaclul literar, care activează deja 5 ani. Întotdeauna biblioteca a ținut cont de necesitățile și dorințele cititorilor și a vizitatorilor.

Anul acesta au avut loc întâlniri mai dese. Mai

reușite au fost: „Două inimi gemene - Eminescu și Vieru"; „Vieru – iubit de Dumnezeu"; „Sărut Femee mâna ta"; „Drepturile mele, ce să fac cu ele?"; „Familia-nucleu al societății"; „Un nou Luceafăr în cer a răsărit". Toate activitățile organizate de către bibliotecă au fost susținute de primărie în persoana dl primar Victor Manoil, de liceu și grădiniță.Din partea administrației publice locale participanții la manifestări au fost menționați cu diplome, flori, cadouri de preț .

Sperăm că o dată cu implimentarea tehnologiilor noi – NOVOTECA, biblioteca va avea un succes mai mare. Chiar începutul pregatirilor către acest proiect a schimbat instituția la față. Cu ajutorul administrație publice locale s-au efectuat unele reparații - rețeaua electrică după standard european, telefonizarea și conectarea la internet. Având în bibliotecă un calculator, facem tot posibilul să ajutăm populația. În 2014 am apelat la programa „Jdi Menea" și am găsit o persoană care 4 ani a fost căutată. Anul acesta s-a adresat o bătrânică care își caută rudele din România. Sigur, doamna, deja o luna în urmă, s-a întâlnit cu verișorul ei la Chișinau. Acum suntem în căutarea rudelor din Federația Rusă pentru o altă persoană.

Una dintre activitațile petrecute a fost FNCL - cea mai frumoasă sărbătoare a Cărții, consacrat Poetului Național Gr. Vieru și M. Bieșu. În cadrul acestei manifestări culturale am realizat că Clubul de lectură este forma cea mai adecvată pentru a scoate în lumină cărți interesante, a gasi subiecte noi, a explora fondul de referință

ș.a. Discuțiile sunt cele mai optice strategii în promovarea cărții și lecturii. Aceste modalitați încurajează utilizatorul să devină participant activ în comunitate.

V-ați imaginat vre-o dată Paradisul? Unele persoane consideră că ar fi o grădină în floare, alții îl asemuiesc cu un Palat, eu mi l-am imaginat întotdeauna o bibliotecă.

La etapa actuală calculatorul, internetul... își croiesc drum tot mai insistent în activitatea bibliotecilor, dar nici cartea nu cedează, ea a fost este și va fi expresia istoriei, culturii și civilizației umane.

Sperăm că proiectul respectiv va contribui mult ca bibliotecile noastre să devină cu adevărat centre culturale comunitare.

Text și imagini: **ION DOMENCO**

Sărbătoare de zile mari la **Borogani**

Cu mare fast, dar mai ales-cu sentimente de mândrie pentru baștina străbună, uniți în gândire și faptă - au sărbătorit Hramul bisericii și al baștinei locuitorii satului Borogani, rl Leova. Tradițional, sărbătoare a început la biserica din centrul satului, care, de astă dată, deveni neâncăpătoare, într-acolo venind și mic, și mare, pentru a asculta cuvântul Domnului din gura părintelui-paroh Grigore împreună cu părintele Serghei. Primara, Elena Savițchi, a venit cu un cuvânt de felicitare cu ocazia Hramului sfinților Arhangheli Mihail și Gavriil, și cu o donație din partea primăriei, dar și a familiei pentru lăcașul sfânt. Precum e tradiția la Borogani, enoriașii au pregătit și o masă de pomenire a celor dragi, plecați, la vremea lor, în ceruri. După serviciul divin au derulat activitățile cultural-sportive desfășurate în sala renovată a casei de cultură, unde, rând pe rând, se adunară sătenii și oaspeții dragi, care au fost felicitați, încă o dată, călduros, de către doamna primară, de vicepreședintele raionului Leova, Eugen Buragă. Preț de câteva ore borogănenii și oaspeții lor au urmărit competițiile la lupta liberă cu participarea sportivilor din satele Borogani, Sadâc, rl Cantemir și Congazcic, rl Comrat, care au finalizat cu premierea învingătorilor de către doamna primară cu Diplome, dar și cocoși, iepuri, berbeci, apoi-fascinantul concurs cu participarea a 4 familii tinere, cu genericul „Familia unită este familie fericită", participanții culegând numeroase aplauze ale publicului, acestea venind să aprecieze ingeniozitatea, alesele sentimente ale cuplurilor, care i-au readus pe mulți din cei prezenți la clipele de neuitat, trăite în fața altarului în diferiți ani.

Satul Borogani a fost menționat documentar în anul 1765. În preajma casei de cultură există o piatră funerară, unde sunt înmormântați membrii familiei Danco (preotul Danco, soția și fiica), originari din comuna Sălișteș, județul Sibiu, datat din anul 1903. În localul casei de cultură se află muzeul de istorie și etnografie - numărul total al pieselor de patrimoniu este de 980 exponate. Anual muzeul este vizitat de cca 1500 de excursioniști. Tot în acest local, la etajul II, este amplasată și casa mare, care dispune de o bogată colecție de obiecte naționale. Amenajarea localului este legată de tradițiile și obiceiurile satului.

Există mai multe variante privitor la atestarea satului în istorie: 1612, 1765, 1790, etc., sub denumiri diferite: Borgana, Bărgăoani din Codrul Tigheciului,

pământul Buraganului - acești ani au fost menționați în izvoarele acelor timpuri. Potrivit ultimelor cercetări, realizate de către autorul cărții „Borogani” (1994), Vasile Gajos, mai aproape de adevăr este data de 5 iulie 1765.

Denumirea satului are la bază mai multe legende, la fel ca și cronologia. Conform uneia, denumirea ar proveni de la conducătorul unui trib al tătarilor nogai care și-au menținut prezența în stepa Bugeacului pe parcursul multor decenii, jefuind o parte din pământurile Moldovei. Ocuparea de către tătarii nogai a unei părți din ținutul Tigheci a întâlnit o puternică rezistență din partea populației, dar numele „Borogani” s-ar fi lipit de acest loc. Din spusele bătrânilor, primii locuitori ai satului ar fi construit casele din bârne, numite „bologani”, de aici rezultând și „Borogani”. O altă legendă vorbește despre strămoșii borogănenilor ca fiind veniți din câmpia Bărăganului, de la Dunăre. Versiunea pare a fi cea mai plauzibilă pentru că pe parcursul sec. XIV-XVIII, în contextul relațiilor internaționale, românii migrau în cadrul Țărilor Românești. O atare deplasare a fost din Muntenia spre Moldova, grație așezării geopolitice favorabile. Multe familii de țărani își găseau refugiu de sub jugul turcesc pe teritorii puțin populate din Basarabia. Această versiune este justificată și prin numele pur românești a primilor locuitori ai satului - Casapu și Cașu - care ar fi păstrat denumirea locului de unde au venit, din câmpia Bărăganului.

Dramaticul an 1856, prin hotărârea Păcii de la Paris, dezbină satul în două părți. În urma Tratatului semnat la Paris între Imperiul Rus și Imperiul Otoman, după înfrângerea Imperiului Rus în războiul Crimeii din 1853-1856, trei județe din sudul Basarabiei trecuseră în componența Principatelor Române suzerane Imperiului Otoman, iar frontiera fusese stabilită chiar prin centrul satului Borogani, pe linia râuleţului Ialpugel, până la pod iar de aici granița continuă pe șoseaua care duce spre localitatea găgăuză Comrat. Partea de nord a satului fusese numită „Boroganiul rusesc” iar partea de sud – „Boroganiul românesc”.

Astfel a fost nevoie de construcția a două școli, a apărut al doilea cimitir, acestea existând și acum. Existau două conduceri în sat dar cel mai dureros a fost faptul că borogănenii n-au avut dreptul să treacă granița și să se viziteze între ei timp de 22 de ani! În 1877-1878 o nouă confruntare ruso-turcă, un nou război, care s-a soldat cu cucerirea independenței României dar nu și a satului... Și iarăși sudul Basarabiei este retrocedat Rusiei. Începe un intens proces de rusificare în Basarabia iar satul ramâne în continuare graniță dintre două județe: Bender și Izmail. Locuitorii Boroganilor au fost loviți din plin de istorie și au simțit mai acut rupturile pe care le-a trăit neamul. La mijlocul secolului al XIX-lea, prin inima Boroganilor a fost trasată granița dintre Imperiul Otoman și Imperiul Țarist. Comuna a fost divizată de-a lungul pârâului Ialpugel, în „Boroganiul românesc”, ca parte a principatului românesc Moldova, și „Boroganiul rusesc”. Frați buni din același sat s-au pomenit pe teritoriul a două state diferite și decenii la rând nu s-au putut vizita. Așa au apărut în aceeași comună, două biserici, două cimitire, două școli...

„În mentalitatea colectivă, această divizare s-a păstrat. Și astăzi spunem „merg până în partea Rusiei, la cumătrul Vasile'”, relatează Ion Hurciuc. Ani la rând satul a zăcut în delăsare. După destrămarea cooperativelor agricole de tip sovietic, mulți oameni și-au lăsat pământurile în paragină, invocând lipsa utilajelor agricole. Din 2.800 de hectare arabile, doar 25% erau prelucrate. Cu timpul, s-au format asociații, locuitorii și-au dat terenul în arendă unor „lideri”, la care muncesc acum cu ziua. Potrivit dnei primară, Elena Savițchi, în prezent, pământul este îngrijit în proporție de peste 90%.

Sătenii au apreciat la justa valoare și străduința copiilor, dascălilor acestora, care au expus, în holul casei de cultură, lucrările sale inspirate. Doritorii au vizitat și muzeul satului, unde au aflat noi lucruri despre istoria localității. Pe tot parcursul zilei, în fața căminului cultural au funcționat magazine ambulante, care au pus la dispoziția vizitatorilor o gamă largă de produse alimentare. Activitățile desfășurate au fost însoțite, fermecător, de numere artistice, oferite publicului de către artiștii amatori din toate instituțiile din sat, dar și de intrepretul Igor Rusu. Pe scenă au evoluat colectivele gradiniței de copii, ale gimnaziului „Vasile Badiu”, liceului „Grigore Vieru”, formația folclorică din s. Gongazcic, rl Comrat, colectivul de dansuri Cadângea-junior din Comrat și, ca o încununare a programului artistic, pe scenă și-a făcut apariția colectivul folcloric cu titlul model „Busuioc Moldovenesc” din Borogani, în frunte cu Ion Hurciuc, care a venit cu un buchet de melodii de o rarisimă valoare. În acordurile muzicii, dar déjà în fața căminului cultural, s-au prins cu toții într-o horă mare, jucată cu mult foc, așa, ca la Borogani.

CULTURALIZARE prin FILOSOFIE

Dumitru **Păsat**

(Scriitorul-filosof Dumitru Păsat în dialog cu dl Vasile Țapoc, dr. hab. în filosofie, prof. univ., USM)

dr. hab. Vasile **Țapoc**

Dumitru Păsat: *Mult stimate dle profesor, ce a fost nu va mai fi, adică înstrăinarea „omului nou" de marile valori naționale și universale, fiindcă de la 1989 încoace viața socială basarabeană s-a „vindecat" de totalitarism, dar nu a apărut interesul scontat pentru culturalizarea individului uman prin filosofie, ceea ce-i foarte important în viața omului. E poate un fel de apatie și indiferență crasă față de ceea ce era anterior inaccesibil?*

Vasile Țapoc: Apatia, evident, nu e numai efectul ideologiei totalitare, care deprinsese factorii de decizie ai RSSM să execute fără a crâcni ordinele Moscovei, ci, la sigur și manifestarea iresponsabilității personale și a leneviei noastre intelectuale.

Deși filosofia este factorul cultural care a condiționat apariția democrației, aceasta a căutat să diminueze valoarea filosofiei, „ai noștri" afirmând: „Punem libertatea mai presus decât perfecțiunea". Asta ar însemna că în sfera politicului democrația are supremația asupra culturii spirituale.

D.P.: *Într-o atare situație, mai e nevoie astăzi de filosofie pentru viața culturală din Republica Moldova, când, până și la moment, unii declară „moartea" ei?*

V.Ț.: Și iarăși, la noi ca la nimeni. Societatea e frământată de probleme dure, cu lapidări de miliarde, care au blocat conștientizarea necesităților spirituale. Doar elita intelectuală își mai poate pune această întrebare și este în așteptarea răspunsului. Din păcate, majoritatea „tehnocraților" au rămas cu „diamatul" și „istmaturi", dar avizi de venituri ilicite.

Necesitatea cunoștințelor se impune ca una din premisele spirituale a evoluției „verticale" a omului, a apariției creativității spirituale a acestuia, implicit, a filosofiei.

D.P.: *Care sunt trăsăturile distinctive ale cunoștințelor filosofice?*

V.Ț.: Ele au conținut, origine și orientare specifică. De aici și afirmația că filosofia a apărut pentru a satisface curiozitatea și mirarea omului iscoditor. Nevoia de filosofare ascunde dorința omului de a lămuri lucrurile în unitatea lor. Aspectul include întrebări de felul Ce este lumea? Cum de ea este, când mai degrabă ar putea să nu fie? Din ceea ce este, este pentru totdeauna sau e posibil să nu mai fie, să dispară? Să dispară totul sau parțial? De cine sau de ce depinde dispariția sau păstrarea existentului? Aceste întrebări și alte variații ale lor sunt caracteristice omului cu vocație filosofică. Răspunsuri la întrebări similare au căutat să le dea: **mitologia**, însă acolo o taină era lămurită prin alta; **religia** – dar acolo drumul spre lămurirea tainei sfârșește în altă lume; **știința** – dar numai despre o parte a lumii, a celei schimbătoare. Doar **filosofia** lămurește lumea ca întreg, căutând să pătrundă în esența „existenței ca existență", folosind din instrumentariile științei – forța pătrunzătoare a rațiunii și experiențele acesteia; mitologia – simbolul mitic în descrierea lucrurilor de maximă complexitate; religiei – dragostea de absolut și perfecțiunea spiritului etc.

D.P.: Norocul Occidentului că el s-a dezvoltat odată cu democrația, în ce constă tragedia noastră?

V.Ț.: În „împrumutarea" unui regim politic eficient de o societate care refuză la instrumentele ce i-ar ridica mentalitatea la nivelul culturii europene prin implicarea în procesul educațional a unor discipline ca filosofia, istoria autentică a poporului român (și nu cea integrală, un fel de istorie a URSS), a literaturii și limbii române. Dacă tehnologiile moderne pot și trebuie să fie împrumutate de la cei din Occident, cultura spirituală trebuie dezvoltată la propriul popor, unde niciun instrument străin nu te salvează, ci doar te denaturează și te falsifică până la comic...

D.P.: Apropo de cele spuse. Constantin Rădulescu-Motru reitera că „sintezele filosofice includ în ele, ca niște semințe, virtualitățile culturii viitoare și constituie cel mai sigur indice al potențialului unui popor. (...) Sintezele filosofice izvorâte din convingeri sunt în favoarea lui, prognosticul cel mai sigur". Referindu-le la tânăra generație, ce puteți adăuga?

V.Ț.: Odată cu însușirea filosofiei naționale, tineretul formându-și valorile culturale, se încadrează pe vectorul potențialului cultural al filosofiei naționale care e și cel al culturii naționale. Adică orientează tineretul în a rodi în vocația propriei națiuni. Dar aceasta nu înseamnă izolare de culturile străine. Relatând despre filosofia istoriei, Nicolae Iorga susținea că un popor își creează valorile prin ceea ce „el crește, prin ce câștigă din afară, se curăță, se înnoiește, prin ce lasă din ființa sa într-o anumită vreme". Iorga ne vede ca pe un popor privilegiat, care a înmagazinat în valorile sale „tot materialul acelei culturi proprii, în care energia și inițiativa națională au știut să contopească într-un tot armonic, potrivit cu aspirația și aptitudinile noastre, caracterele civilizației cu ale celei orientale, ai căror moștenitori legitimi și integrali am fost, păstrând în viziunea aceasta românească așezăminte și legi care nu se pot găsi în forme

anterioare, după spulberarea arhivelor Bizanțului și ale țaratelor slave".

D.P.: Culturile, așadar, ca și oamenii, se îmbogățesc prin relații reciproce. E capacitatea filosofiei de a fi...

V.Ț.: Un tezaur nu doar al gândirii naționale, cu specificul ei, ci și o sinteză a epocii, în care s-a produs, sinteză, în primul rând, a valorilor culturale cu care a colaborat cultura națională – are o importanță greu de supraapreciat....

D.P.: Îndeosebi, cu referire la relansarea culturii prin educație...

V.Ț.: Specificul culturii naționale, cu părțile ei tari și slabe, se va perpetua prin educație în toate aspectele vieții, așa cum cei influențați de modelul filosofiei antice, au conceput filosofia ca o activitate concretă și practică și ca o transformare a manierii de a trăi sau de a petrece lumea.

D.P.: Care sunt „mutațiunile funcționale" prin care se împrospătează cultura națională?

V.Ț.: Lucian Blaga, de exemplu, depune efortul ca să argumenteze că „spiritul omenesc tinde să dea unei idei funcțiunea pentru care ideea are finalitatea cea mai mare sau valoarea maximă", iar „mutațiunile funcționale" tind spre valoarea maximă. Blaga insistă asupra unei precizări foarte importante: „O idee care îndeplinește o funcțiune poate îndeplini mai mult sau mai puțin orice altă funcțiune spirituală, adică nenumărate. (...). Funcționarea nouă a unei idei e uneori rezultatul intenționat și conștient urmărit de o anumită operație intelectuală a spiritului omenesc".

D.P.: Nu vom enumera aici lucrările blagiene, ele sunt multiple, diverse și valoroase, ci vom menționa doar că activitatea atât de rodnică și originală în toate cele trei ipostaze (filosof, poet, dramaturg) ne duce la gândul că Lucian Blaga cunoștea bine și își stăpânea eficient factorii ce îi condiționau și îi menținеau creativitatea la nivelul valorii maxime...

V.Ț.: Pornind de la lucrul banal că gândirea este munca specifică a intelectului și că doar valoarea produsului adecvat face munca intelectualului eficientă, Lucian Blaga s-a implicat destul de timpuriu în procesul producerii sale, mai exact, autoproducerii sale în calitate de intelectual

D.P.: Rolul decisiv în acest proces, indubitabil, l-a avut întâlnirea lui Blaga cu filosofia lui Im. Kant. De ce anume filosofia?

V.Ț.: Deoarece ea, în primul rând, e producătoare de idei, iar ideile mențin și dezvoltă prin valoarea lor culturile. În creație, după L. Blaga, „avem totdeauna de-a face cu o măsură, cu o idee care le împrumută caracterul unitar al unui organism bine închegat, care silește diferiți factori culturali să se întrețese formând un întreg solidar".

D.P.: Blagian gândind, numai pe temelia unei valoroase concepții filosofice se și pot ridica creațiile unei culturi durabile. Și, dacă l-a preocupat într-atât filosofia, evident, cea mai valoroasă...

V.Ț.: Iată ce mărturisește Lucian Blaga la vârsta de 16-17 ani, elev la liceul din Brașov: „Lecturile mele filosofice, singure, aveau aripi și mediul meu cel mai prielnic este acela a imaginației abstracte. Cu cârjele comentariilor m-am încumetat până în desișurile ***Criticii rațiunii pure*** și ale ***Prolegomenelor*** kantiene. Nu ocoleam dificultățile. Dimpotrivă, le căutam. Astfel, bunăoară, m-am pus singur la încercare cu interpretările dificile în marginea gândirii kantiene, ale Școlii de Marburg (orientare logico-metodologică în neokantianism, întemeiată de H. Cohen la sfârșitul secolului al XIX-lea și reprezentată de P. Natorp, E. Cassier ș. a. – V.Ț.). Cărțile nu erau numai citite, ci studiate până la ultimele articulații, cu creionul în mână, cu carnetul de însemnări sub ochi, uneori cu veleități de atitudine".

D.P.: Mărturisirile despre felul cum își deprindea adolescentul Blaga mintea să lucreze eficient cu idei prin intermediul filosofiei kantiene ar putea, suntem convinși de asta, servi studenților de astăzi drept pistă de pornire și model al autodezvoltării gândirii...

V.Ț.: Important e că tânărul Lucian Blaga nu doar memoriza semnificația gândirii kantiene, ci întreprindea efortul să stăpânească în așa măsură sistemele filosofice, care deja se constituiseră, încât să poată liber lua o atitudine față de gândirea contemporană. Blaga continuă: „De mă închideam între patru pereți sau mă plimbam pe sub Tâmpă (munte – V.Ț.) era ca să mă aplec asupra vreunui text anevoios sau cum să iau pieptiș vreun gând prea vertical. Terminologia filosofică nu mai era pentru mine o sperietoare. Ghiceam de obicei din câteva fraze nuanța particulară, pe care cutare sau cutare gânditor o acorda unui termen oarecare. Sistemele mari, aceste abreviaturi, pentru uzul spiritual, ale universului mi le însușeamm cel puțin în limitele lor esențiale. După ce mi-am pus asemenea temeiuri, o curiozitate arzătoare mă îndruma spre gândirea contemporană".

D.P.: Apropo, de studenție. Învățământul filosofic este parte a instruirii universitare. Cum stau lucrurile după aderarea USM la procesul de la Bologna?

V.Ț.: Aderarea la procesul de la Bologna a contribuit esențial la forjarea elementului de informare a studenților cu cel al implicărilor în domeniul cercetării. Astăzi învățământul formează specialiști nu doar înzestrați cu anumite informații, ci și dotați cu cunoașterea metodelor de obținere a lor. Această îmbinare a informării, „iluminării" și obținerii a noi informații prin cercetări proprii pornește de la colegii mei de la Catedra Filosofie și Antropologie E. Saharneanu, S. Coandă, D. Căldare, A. Suceveanu, E. Bogatu ș. a.

D.P.: Europa zilelor noastre organizează Olimpiade anuale la filosofie, la care participă liceeni din zeci de țări ale mapamondului, iar bieții noștri discipoli din instituțiile preuniversitare, pe care i-am numi „îngeri schilodiți cu aripile frânte", nici nu bănuiesc de așa ceva, fiindcă disciplinele filosofice nu li se predau...

V.Ț.: Ar trebui să se conștientizeze faptul, că lipsindu-i pe acești copii de științele filosofice din start îi programăm la eșec în activitatea de viitor, bazată pe concurență. Oare nu se înțelege, că o țară fără un învățământ modern și performant, inclusiv la nivel preuniversitar, nu are viitor într-o lume cu înalte tehnologii și complet informatizată cum este cea de astăzi? Nu cred să găsești azi un om, cu funcții înalte, să nu înțeleagă acest adevăr evident.

D.P.: Atunci de unde vine această atitudine iresponsabilă? Oare nu și pentru faptul că mulți intelectuali judecă despre filosofie prin prisma filosofiei marxist-leniniste, care a cedat locul unei filosofii radical noi, cum ar fi filosofia contemporană, gnoseologia, antropologia, epistemologia, filosofia istorică, metodologia științei, filosofia limbajului etc.?

V.Ț.: Ele n-au fost niciodată în surplus la nimeni, nici la vecini sau oricare altă țară europeană, dar susținerea

învățământului la ei nu este o prioritate doar declarată, ci și realizată cu toată responsabilitatea. Să nu ne fie rușine să-i urmăm, deoarece situația în care se află învățământul preuniversitar, îndeosebi cel de la sate, nu poate fi calificată decât catastrofală, mă refer în primul rând la calitatea lui. Iar ridicarea acestei calități e imposibilă, după părerea noastră, fără o reformă judicioasă a învățământului preuniversitar, reformă ce ar introduce în mod obligatoriu și studierea disciplinelor filosofice.

D.P.: În învățământul liceal, așadar, filosofia trebuie să fie „la ea acasă", lucru ce nu se poate să nu se răsfrângă asupra procesului de pregătire al viitorului specialist. Ce aveți de spus la finele dialogului?

V.Ț.: În concluzie menționăm că importanța studierii filosofiei române, ca parte componentă a filosofiei universale, se înscrie pe două orizonturi: 1) însușirii valorilor spirituale de importanță majoră și 2) aplicării culturii căpătate la rezolvarea problemelor ce afectează viața în domeniul experienței culturale și civilizatoare.

D.P.: Vă mulțumesc mult pentru discuția întreținută.

V.Ț.: Cu plăcere.

LUDMILA NEGRI, sp. pr., Secția Cultură şi Turism, Făleşti

Instruire practică în lăcaşe de cultură

Miercuri, 11 noiembrie 2015, în incinta căminului de cultură Valea Rusului a avut loc seminarul zonal pentru angajații instituțiilor de cultură din raion – case/cămine de cultură şi biblioteci publice, organizat de Secția Cultură şi Turism Făleşti în parteneriat cu primăria Pruteni, inclusiv instituțiile de cultură din s. Valea Rusului.

Activitatea a avut scopul de a readuce în scenă tradițiile şi obiceiurile practicate de bunei în seara de Sfântul Andrei, dar, spre regret, care nu prea se aplică în prezent. Grupul de inițiativă din Valea Rusului, în frunte cu şefa căminului de cultură Eugenia Cazacu, luni în şir au cercetat şi selectat de la bătrânii satului cele mai semnificative tradiții ale acestei sărbători. Se ştie, că de Sfântul Andrei nu se lucrează, dar totuşi lumea se adună la şezătoare pentru a sărbători prin cântec, dans, snoave, pătăranii, vrăji pentru fete de măritat etc. „Andriul" este sărbătoarea fetelor sau, mai bine zis, Hramul fetelor şi al flăcăilor.

...căminul de cultură era cu uşile larg deschise şi cu stăpânii în prag, care aşteptau oaspeții doriți cu pâine şi sare şi cu un pahar de vin bun. În interior, „Casa Mare" a gospodarului de la țară era împodobită cu tot ce are mai frumos şi mai scump inimii – covoare pe pereți, osloane îmbrăcate cu lăicere, prosoape, laița cu perne brodate, masa împodobită cu renumitele gutuie, struguri, plăcinte, sfânta pâine – colacul împletit în opt, însoțit de spicele aurite, şi ulciorul cu cănuțe de lut care este nelipsit de pe masa moldoveanului. În avanscenă, cuptorul improvizat şi acel gărduț împletit din nuiele, care ne aminteşte de casa buneilor. Alături se afla un adevărat stăpân al curții – un cățeluş micuț şi foarte drăguț, care a stat cuminte toată activitatea şi a gustat chiar din „balabuştele" care le-au făcut fetele. Şi fântâna împrejmuită de flăcăi ne amintea de vremuri frumoase, şi casa vecinilor, care întotdeauna avea poarta deschisă pentru omul bun. Expozițiile cercului „Mâini dibace" şi de artă plastică a profesoarei Maria Negoiță au întregit frumusețea sărbătorii.

Spectatorii prezenți au ascultat ciripitul păsărilor, lătratul câinelui, cântecul cocoşului şi au pătruns în tainele vrăjilor de „Andrii", au îngânat împreună cu actorii din scenă frumoasele cântece „La fântâna cu uluc", „Vino, Gheorghe, serile", „Frunză verde ca cicoarea" (în interpretarea Mariei Negoiță), „La Lenuța sub cerdac" şi alte, care ne-au desfătat urechile şi îmbunat inimile. Şi peste tot a persistat usturoiul, folosit la vrăji, la descântece şi la final, chiar a fost şi jucat de tineri – fete şi flăcăi.

Un anturaj ca din poveste, o sărbătoare de suflet şi pentru suflet, care, tăinuieşte multe zile şi săptămâni de muncă şi, confirmă că „veşnicia s-a născut la sat". Activitatea a fost analizată prin diverse păreri. Dl Grigore Budu, şef Secție Cultură şi Turism Făleşti, a menționat, că activitatea este una din cele mai rare, unde s-a depus multă muncă şi artistism. Dl Valeriu Muduc, vicepreşedintele raionului Făleşti, oaspete de onoare al sărbătorii, a accentuat valoarea şi frumusețea obiceiurilor tradiționale, importanța promovării acestora în rândul tinerei generații. Dna Ludmila Negri, specialist principal, Secție Cultură şi Turism, a punctat asupra integrității scenariului şi grupului de lucru care s-au manifestat prin dragoste şi dor de tradiție şi obicei, de folclor, spre dăinuirea neamului în timp. E foarte importantă susținerea administrației publice locale în frunte cu domnul primar, Ion Severin, care mereu este alături de cultură cu sfatul şi fapta, intervenind cu informații utile referitor la locuitorii primăriei, instituțiile gestionate, agenți economici etc. E îmbucurătoare conlucrarea cu biblioteca sătească, şefa căreia, dna Nellea Lungu a făcut o prezentare de carte referitor la tema sărbătorii, cu şcoala primară-grădiniță din localitate, profesorii căreia au cântat şi dansat împreună cu tinerii din sat .

MARIANA COCIERU, cerc. șt. Insitutul de Filologie, AȘM

VOCAȚIA MAESTRULUI **ANDREI TAMAZLÂCARU**

75 DE ANI DE LA NAȘTERE

Etnomuzicologul Andrei Tamazlâcaru, sau cum îi place dumnealui să se prezinte „moș Andrei", vine din s. Grășenii Vechi, plasa Cornești, județul Bălți (azi împreună cu Grășenii Noi, formează satul Grășeni, supus administrativ primăriei comunei Todirești, raionul Ungheni). Localitatea cu un trecut istoric semnificativ (prima atestare documentară datează din 24 martie 1534 cu denumirea Greceni) găzduiește la 13 decembrie 1940 nașterea primului copil din familia lui Efimie Tamazlâcaru (1919) și a Elizei Moșanu (1922) (descendentă din Strungaru, dar înfiată de Moșanu). Întrebat fiind despre moștenirea genetică a talentului și chipului său, maestrul Andrei Tamazlâcaru mărturisește cu o deosebită satisfacție că are trăsături comune cu fratele mamei Fănuță Moșanu (care cânta la vioară, era pasionat de filozofie, de meserii și citea foarte mult). Au fost în familie 5 copii: Andrei, Vasile (care a decedat de mic), Victor (căruia cei de la raion i-au pus numele Vasile), Nadia (profesoară), Ion (fizician), Pavel (muzician). Fiind cel mai mare, copilul Andrei a participat nemijlocit la creșterea fraților săi, legănându-i și dădăcindu-i. Probabil de aici și vine pasiunea folcloristului pentru specia genului liric – cântecul de leagăn. A făcut patru clase la Cornești, după care din a V-a până a VII-a se află printre elevii școlii din Todirești, și pentru că între timp la Cornești se deschide o școala medie, absolvește 10 clase aici. În 1958 se înscrie la studii la Școala muzical-pedagogică din Călărași, având-l ca profesor pe Dimitrie R. Berdâșev, care a încercat să-l inițieze în arta corală, transmițându-i cunoștințe și din domeniul teoriei muzicale. În 1961, proaspătul absolvent este înrolat în rândurile armatei. În acești doi ani și jumătate reușește să se afirme în cadrul unei școli de aviație din Dneprodzerjinsc, studiind în domeniul artei rachetare și devenind un foarte bun specialist. După demobilizare revine la Chișinău, unde între anii 1964-1969 își face studiile la Institutul de Stat al Artelor „G. Musicescu" la specialitatea *Dirijat coral* și paralel la *Teorie și componistică*, având-i ca profesori pe Reveca Brodschi și Elizaveta Șapoșnikova la dirijat coral, Iulia Țibulschi – armonie, solfegiu, Margareta Belâh și Marc Kopytman – polifonie, Boris Kotlearov și Alexandra Beilina – istoria muzicii. În ultimul an de studenție se angajează în funcție de metodist la Casa de Creație Populară din Chișinău (1968-1970), iar după finalizarea studiilor este invitat în calitate de profesor la Catedra de folclor a Institutului de Stat al Artelor „G. Musicescu (azi, Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice) (1968) alături de Leonid Gurov, Loghin Țurcanu. În funcția de lector la catedra menționată începe titanica muncă pentru salvgardarea patrimoniului cultural imaterial (1970-1977) inițiind și un curs de predare a muzicii populare (teorie și practică). Peste câțiva ani această activitate îl determină să organizeze la catedră ansamblul vocal *Doinița* (1974-1975), urmărind un obiectiv esențial de a revitaliza și promova autentic cântecele folclorice tezaurizate. Animat de gândul de a atrage tinerii să cerceteze lirica noastră populară, nu doar în mediul urban, ci mai ales în cel rural, ajunge a fi conducătorul numeroaselor cercetări de teren inițiate împreună cu studenții de la catedră. Multe perle ale înțelepciunii poporului nostru au fost descoperite de perseverența și profesionalismul harnicului etnolog. În urma unei astfel de expe-

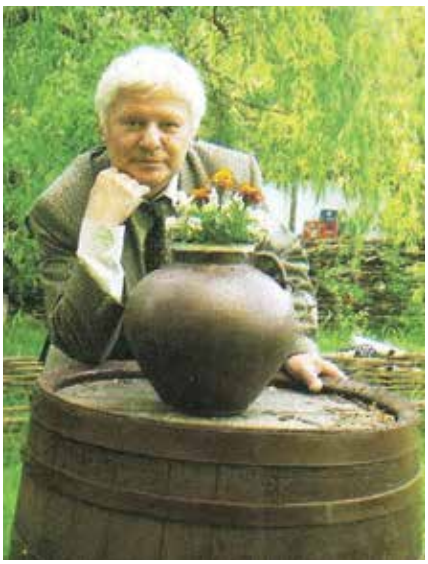

diții folclorice va prinde aripi și imaginea ansamblului *Tălăncuța*. Căutând un păstor din s. Filipeni, raionul Leova, pentru un interviu, este martor al unui peisaj muzical fascinant, relevant pentru repertoriul de mai târziu al prestigiosului colectiv etnofolcloric: „natura încântătoare, dealurile din jur și sunetele, în care se îmbinau zeci de clopoței și tălănci, au produs o impresie foarte puternică asupra mea, mărturisește maestrul. Și mi-am zis: «Aceasta va fi partitura Tălăncuței»" [1, p. 9]. Acest procedeu melodic, generat de îmbinarea tălăncilor și a clopoțeilor, l-a determinat să conștientizeze și să perceapă esența spiritualității românești. Marcat de această identitate naturală a mioriticului, va trasa obiectivele fundamentale ale funcționării Ansamblului etnofolcloric *Tălăncuța,* inițiind în acest fel și mișcarea revivalistă din Republica Moldova. De la această școală vor porni și își vor alimenta profesionalismul o pleiadă întreagă de muzicieni, conturându-și idealurile de salvatori și promotori iscusiți ai valorilor noastre naționale. În anul constituirii oficiale a *Tălăncuței* (1980) este invitat să colaboreze în calitate de consultant la Societatea corală, ulterior consultant-folclorist la Uniunea Muzicienilor din Moldova. Din 1989 este membru al uniunii respective, activând și în prezent în funcție de specialist principal.

Meritele renumitului folclorist și etnomuzicolog au fost recunoscute atât pe plan național, cât și internațional, fiindu-i oferite următoarele distincții: Lucrător Emerit al culturii din Republica Moldova (1989), Eminent al învățământului public (1990), Premiul Academiei Române „Simion Florea Marian" pentru volumul colectiv *Cât îi Maramureșul...* (1993), Ordinul *Gloria muncii*

(1993), Artist al Poporului (2010).

Diseminarea experienței științifice acumulate, în speță, în cercetările de teren, dar și din literatura de specialitate, o va realiza participând la diferite conferințe și simpozioane cu impact etnologic, redactând o serie de articole în presa periodică și editând valoroase volume de folclor muzical și de cultură națională: *Trandafir bătut la poartă* (Folclor memorizat de Elena Atanasiu) (1980); *Tăpușele-tăpușele* (1986); *Răsărit-a, semănat-a: colinde* (1994); *Lui-lui-lui: cântece pe motive folclorice pentru copii de toate vârstele* (1995, în colaborare); *Cântece populare pascale (despre patimile lui Hristos)* (1996); *Spicuța* (1998, în colaborare); *Domnul e lumina* (1999, în colaborare); *Probleme actuale ale Operei* (1999); *Caiet de folclor* (1999); *Pe drumul dorului: Caiet de folclor (În memoria Tamarei Ciobanu)* (2001); *Aprindeți luminile: colinde* (2002); *Vă invită Maria Bieșu*: *Viziuni actuale asupra operisticii și baletului* (2000); *Vin' bădiță, vin' diseară: Caiet de folclor* (2006); *Astă seară-i seara mare* (2008); *Estetica romanței: Studiu în baza cărții „Mie dor de-o seară cu romanțe" autor Galina Furdui* (2013). A colaborat intens și cu cercetătorii de la Sectorul de Folclor al actualului Institut de Filologie al Academiei de Științe a Moldovei, descifrând și notografiind creații folclorice muzicale sau în calitate de redactor muzical. Enumerăm câteva contribuții: *Materiale folclorice,* în *Speciile folclorice și realitatea istorică* (1985, p. 163-174); *Folclor din nordul Moldovei (1983*); *Folclor din câmpia Sorocii* (1986); *Cât îi Maramureșul* (1993); *Folclor românesc de la est de Nistru, de Buġ, din nordul Caucazului: (Texte inedite)* (Vol. II, 2009) etc.

Maestrului îi aparțin și o serie de manifestări culturale inițiate pentru a promova autenticitatea patrimoniului cultural imaterial românesc din Basarabia. Printre acestea se evidențiază: *Festivalul-Concurs de Folclor „Sună Tălăncuțele", Sărbătoarea de colinde, orații și rituri teatralizate închinate Crăciunului și Anului Nou „Aprindeți luminile", Concursul Republican al Interpreților de Cântec Folcloric „Tamara Ciobanu", Festivalul Cântecului Pascal, Festivalul Cântecului Ostășesc etc.*

Împreună cu membrii colectivului *Tălăncuța* editează: discul de vinil *Colinde, colinde* (București, 1994), albumele audio: *Tu o frunză, eu o frunză* (Chișinău, f. a.), *Ici în vale la izvoare* (din seria *Fonoteca de aur*, Etnomuzic, 2003), CD-urile: *Tălăncuța* (arhiva 1980-2000), *Ici în vale la izvoare* (din seria *Fonoteca de aur*, Etnomuzic, 2003), *Vă cântăm de voie bună* (Real Sound, 2008), *Cântări pentru Isus* (2008), *Doamne, strigat-am către tine...* (Music Master, 2008), *Colinde din Transnistria* (Electrecord, 2009) și participă la câteva pelicule cinematografice: *Tălăncuța* (1983, regizor Constantin Croitoru); filmul muzi-

cal *Tălăncuța* (1986, regizor Anatol Codru); filmul muzical-artistic de lung metraj *Lerui-ler, panzele dalbe* (1990, regizor Tudor Tătaru).

Indiscutabil, cele realizate în domeniul etnomuzicologiei și folcloristicii l-au situat printre cei mai renumiți apărători ai moștenirii culturale naționale, printre savanții consacrați care au muncit enorm pentru a scoate din anonimat ancestralele perle ale spiritualității românești. Îndrăgostit fiind de tot ce poate crea mentalitatea populară a reușit să resusciteze creația folclorică, redobândindu-i vivacitatea și autenticul. Argumentul forte al realizărilor etnologului Andrei Tamazlâcaru rămâne a fi adevărata academie pe care au avut-o, prin intermediul abnegației sale, protagoniștii *Tălăncuței*, precum și numeroșii descendenți ai acestora, educați în spiritul valorilor culturale ale poporului român.

În această lună de decembrie etnomuzicologul, folcloristul și omul de cultură Andrei Tamazlâcaru îmbrățișează o vârstă a împlinirilor, când munca asiduă depusă ani de zile rodește și va continua să prospere precum arde vie suflarea românului, vorba dumnealui: „folclorul nu va dispărea, el trăiește atâta timp, cât trăiește poporul".

Maestre, venim către DUMNEAVOASTRĂ cu reverințe, calde urări și sincere gânduri, dorindu-vă multă sănătate, spirit productiv, tenacitate și un tradițional LA MULȚI ANI!

Cu înaltă considerațiune,
Colegii Sectorului de Folclor al IF, AȘM

REFERINȚE BIBLIOGRAFICE:

1. *Ca în datina străbună*: [Interviu cu A. Tamazlâcaru]. Consemnat de Gheorghe Doni. În: *Ansamblul etnofolcloric „Tălăncuța" în cronici și în imagini*. Concepție, sel. și red. Veta Ghimpu-Munteanu. Chișinău: S. n., 2012, p. 8-9.

LUDMILA SAMARIN, ȘACS „E. Coca", or. Soroca

Eugen Doga – *suflet pus pe note*

Cu acest generic s-a desfășurat recent serata de creație a renumitului compozitor moldovean, autorul muzicii a sute de filme, romanțe, piese instrumentale, cântece, a unei simfonii, opere, membru titular al Academiei de Științe a Moldovei - Eugen Doga. Serata a avut loc în cadrul Salonului muzical – literar „Tezaurul generațiilor", deschis recent la Centrul de Documentare și Informare „Mihail Sadoveanu", or. Soroca.

Maestrul E. Doga este un vlăstar de mare valoare al națiunii noastre, un rapsod a tot ceia ce înfiripă spiritul profund național. Plasându-i opera alături de cele mai esențiale creații din patrimoniul culturii universale, E. Doga este un deosebit artist, un cavaler al Muzicii, adevărat bărbat al neamului nostru. Gheorghe Duca scria: „Prin talentul său incontenstabil de mag al sunetului, E. Doga a îmbrăcat folclorul nostru milinar într-o haină nobilă, aristocrată, exercițiu care la făcut în mod firesc, pentru care el însă-și este om nobil, un poet al muzicii".

Nu putea muzica unei asemenea personalități să nu atingă strunele fine ale elevilor de la Școala de arte pentru copii „E. Coca" și Colegiul de arte „Nicolae Botgros", or . Soroca care au tălmăcit muzical măiestruos lucrările de valoare ale compozitorului: valsul din filmul artistic „Gingașa și tandra mea fiară" în interpretarea cvartetului de instrumente aerofone D. Chiriac, N. Chiriac, V. Ioniță, C. Sandu (prof. ȘACS „E. Coca" Tudor Pîrlii, m/c Tudor Tarusov); „Мне приснился шум дождя" duetul vocal - C. Tureac, A. Vicol (prof. CAS „Nicolae Botgros" Samarin Ludmila, m/c Colțova Aliona); „Cascada parisiană" - duetul de acordioniști L. Dumitru și A. Boldescu (prof. CAS „Nicolae Botgros" Emilian Guțu); „Ballada" - la nai profesorul ȘACS „E. Coca" Zagaevshi Vladimir, m/c Aliona Colțova; „Sonet" - la pian Savciuc Cristi, (prof. CAS „Nicolae Botgros" A. Colțova); „Codrii mei frumoși" în interpretarea elevului ȘACS „E. Coca" - Andriuța Roman; „Cântec despre orașul meu" - la pian Lupu Vitalia (prof. ȘACS „E. Coca" Dabija Oxana).

Datorită parteneriatului constructiv dintre colaboratorii Centrului de Documentare și Informare „Mihail Sadoveanu" (E. Grecu, T. Rotaru, O. Caldare), Școlii de arte pentru copii „E. Coca" și Colegiului de arte „Nicolae Botgros" această serată de creație a avut succes.

„Principala misiune pe care o avem noi - să ne bucurăm de viață" - E. Doga

Plec feciorii la armată

E mijloc de toamnă...

Peste tot s-a așternut dragostea: în inimă, în suflet și în gând....

Cerul de un albastru intens mai poartă amprenta anotimpului care de curând, va pleca dintre noi.

Florile pudrate de bruma rece, mai zâmbesc soarelui - deși nu peste mult timp vor adormi și ele somn lung, fără de vis, sub glia strămoșească...

Frunzele ruginii foșnesc sub tălpi ca un suspin prelung: este ecoul regretelor unei naturi în pragul iernii....

Fiecare anotimp își are frumusețea sa, așa precum: iarna cu dansul fulgilor de nea, primăvara cu verdele-i aprins, ciripit de păsări și mirosul florilor de tei, vara cu gustul fructelor mustoase și căldura soarelui lucios iar toamna cu bogăția roadelor și frumusețea frunzelor multicolore ce cad asemenea unei ninsori mărunte cu sentimente nobile.

Toamna - anotimp ce are un farmec aparte: sânul codrilor albaștri, pacea lacurilor cu nuferi, șipotul tainic al murmurului de izvor, fiorul iscat de apropierea făpturii dragi, emoția de senină visare din versurile eminesciene – toate acestea transformându-se într-un ecou al muzicii populare.

Ne bucurăm cu toții de frumusețea zilelor viu colorate a Toamnei - anotimp ce ne binecuvântează cu o atmosferă caldă și solemnă și care ne-a pregătit sufletește de reîntâlnirea cu Măreția Sa – Folclorul.

Da, anume cu Folclorul, deoarece, El este ca o sfântă mănăstire, un loc de refugiu pentru sufletul nostru supradozat de zbuciumuri cotidiene, Mirul ce ne tămăduiește rănile vârstei, cartea de vizită a plaiului nostru mioritic, el este ca un Luceafăr ce ne luminează calea vieții și mai ales că acest tezaur și-a câștigat definitiv locul în sufletele și în inimile noastre.

Recent, la data de 01 noiembrie, casa de cultură din s. Ratuș, Criuleni cu mare drag și-a așteptat oaspeții la ce-a de-a II-a ediție a Festivalul concurs al cântecului de cătănie - **„Plec feciorii la armată”,** organizat la inițiativa directorului casei de cultură Petru Chetrușcă și Ion Chircu, director artistic în colaborare cu Secția Cultură și Turism Criuleni, șef, dna Claudia Șerșun.

Festivalul este inițiat pentru colectivele folclorice din raion și își dorește ca să pună în valoare obiceiurile și tradițiile de cătănie, adică acel tezaur sufletesc legat de ostaș și de armată, căci nu întâmplător festivalul a fost organizat în cadrul decadei tineretului studios (1-10 noiembrie), deoarece anume în această perioadă a toamnei, feciorii sunt înrolați în rândurile Armatei Naționale. Din start organizatorii și-au propus drept scop educarea spiritului patriotic și demnității naționale a tineretului studios și nu numai, prin selectarea, valorificarea, promovarea și nu în ultimul rând conservarea tradițiilor și obiceiurilor de cătănie ca gen al folclorului autentic.

Ediția festivalului a fost apropiată spectatorului prin concepție și realizare, prin organizare, valoare, seriozitate, prin respectul acordat invitaților și de ce nu prin... frumusețe!

În cadrul festivalului și-au dat concurs 7 colective folclorice din raion care au fost valoroase pin ținuta artistică, autenticitatea repertoriului, costumele populare și îndeosebi prin măiestria interpretativă – criterii care nu pot fi puse în valoare separate, ci doar fiind percepute sincretic – **în mod global**.

Onestitatea juriului prezidat de șefa Secției cultură și turism Claudia Șerșun, Petru Buzu – primar de Drăsliceni, Valentina Bobeico – specialist principal la Secția cultură Criuleni, Valentina Vântu, director al casei de cultură Boșcana și Petru Chetrușcă, directorul casei de cultură Ratuș, de comun acord au decernat **premiul I** colectivului folcloric de bărbați **„Șoimanii”** de la casa de cultură Ratuș conducător artistic Ion Chircu, acompaniator Eugen Verfovețchi, pentru peisajul cântecului popular românesc, voce pe măsură, costum minunat, program de cântece prezentate din suflet – iată ingredientele succesului „Șoimanilor”! A impresionat juriul dar și publicul spectator cu un program de cântece selectate de la informatorii de folclor care astăzi nu mai sunt printre noi și care cu mare drag îi nominalizez, este vorba de moș Sava Chiperi, mătușa Maria Guzunș.a.

Premiul II a fost câștigat de colectivul folcloric **„Cavalerii armoniei”** de la casa de cultură Boșcana – conducător artistic Chiril Sterpu.

Momente emoționante a prezentat colectivul folcloric **„La stânca”** din Dubăsarii-Vechi, conducător Maria Cerlat care a fost decernat cu **premiul III.**

Colectivele folclorice: „Cununa dorului”, s. Măgdăcești, „Mărgăritare basarabene” – Corjova, „Măleanca” - Bălăbănești, „Dacii” – Pașcani au fost menționate cu diplome de participare din partea administrației publice locale Drăsliceni și a Secției cultură și turism Criuleni.

Succesul Festivalului a fost însemnat pentru experiență profesională, seriozitate, modestie și de ce nu datorită lăzii de zestre a cântecului de cătănie cu și despre ostașul român nemuritor, care au dat prestanță unei manifestări ce vorbește prin fapte, despre adevăratele valori ale neamului nostru de azi, de ieri și din totdeauna. În final, voi menționa că festivalul a avut parte de toate - cadouri și diplome, un pahar de vin și o plăcintă caldă, toate acestea fiind oferite de oameni frumoși la chip și la suflet, de altfel și foarte generoși – este vorba de ÎI „Moara lui Ion Guzun” din s. Măgdăcești și dl Petru Tarasov din s. Rădeni r. Strășeni.

Prin intermediul acestui articol le mulțumim mult!

Cu mult respect Ion Chircu, conducătorul artistic al ansamblului folcloric „Șoimanii”.

ELEONORA SÂTNIC

Valeriu Herța — 55 de ani

Sărbătoare de suflet la Hâncești

Valeriu Herța

Arta este o punte spirituală, un mesager al armoniei și concordanței, – nota în una din scrierile sale Andre Malreaux. Pare a fi greu, și poate chiar imposibil, de pus la îndoială această afirmație a unui mare om de cultură. Și totuși... Realitatea pe care noi o trăim este una dramatică, incertă, care demonstrează că puntea spirituală se șubrezește pe zi ce trece și e aproape gata să se prăbușească împreună și noi. Sfidând parcă toate acestea, niciodată Capitala, spre exemplu, nu a fost inundată de atâtea evenimente culturale, ca în toamna aceasta: Salonul Internațional de Carte de la Biblioteca Națională, Festivalul Internațional „Maria Bieșu", o serie întreagă de expoziții la Centrul Expozițional „C.Brâncuși", spectacole ale celor mai prestigioase teatre naționale, găzduite de Teatrul Național „Mihai Eminescu", Zilele literaturii române la Chișinău și Orheiul Vechi, Festivalul Internațional de Muzică Etno - Jaz, Festivalul „Două inimi gemene", o serie de alte evenimente, organizate de Institutul Cultural Român, în frunte cu acad. Valeriu Matei, ședințe ale Cenaclului „Ideal", moderat de Vasile Căpățână – iată doar o serie de evenimente de cultură, care, teoretic, ar trebui să înnobileze societatea, să conducă la acea stare de armonie și concordanță.

Nu demult am avut onoarea să fiu invitată la un eveniment care s-a desfășurat în or. Hâncești. Au participat artiști plastici și jurnaliști din Chișinău și locali, critici de artă, prieteni și rude ale plasticianului Valeriu Herța, care a dorit în mod inedit să-și sărbătorească a 55-a aniversare de la naștere. Printre oaspeți de onoare s-a aflat și doamna ministru al Culturii Monica Babuc, președintele Consiliului Raional Hâncești Ghenadie Buza, precum și președintele Uniunii Artiștilor Plastici din Moldova, Dumitru Bolboceanu ș.a.

A fost o adevărată sărbătoare de suflet, care a debutat cu urări și cuvinte cordiale de salut. De ce Hâncești? E simplu de înțeles. Valeriu Herța a văzut lumina zilei în satul Bardar. În adolescență a făcut deseori naveta Bardar-Hâncești, iar după studii superioare, a revenit în centrul raional, unde i s-a încredințat postul de director al Școlii de Arte Plastice pentru copii. A muncit aici mai bine de zece ani, altoind tinerilor lăstărași tainele gramaticii și morfologiei artelor plastice, o bună parte din ei urmând ulterior calea dascălului, reușind să se afirme în acest domeniu. A muncit cu dăruire și a lăsat acolo nu doar discipoli, ci și prietenii frumoase, amintiri și o fărâmă din suflet... Cu această ocazie Valeriu Herța a organizat la Casa de Cultură o expoziție personală, făcându-se remarcată o preselecție foarte riguroasă de lucrări, principiul de bază fiind cel al valorii și nu mai puțin important – cel al diversității: ca gen, tehnică, material, modalități de abordare stilistică și chiar format. Cei prezenți au avut posibilitatea să descopere lucrări de factură modernistă, dar și unele în stil clasic, de la cele învesmântate-n culori în tehnică de ulei, la altele în tehnică fină, delicată și aproape transparentă de acuarelă sau grafica tradițională în alb-negru, realizată în cărbune, creion, peniță și firește, tehnica computerizată, care actualmente e la modă. Sub aspect de gen au fost prezentate peisaje, compoziții decorative, naturi statice, completate de câteva imagini grafice miniaturale de o finețe și acuratețe deosebită: ex-libris-uri și de artă a caligrafiei. Înzestrat cu un acut spirit de observație, cu o bogată imaginație creativă, dar și cu o evidentă gândire analitică nu doar plastică, ci și matematică, lucru firesc, dacă ținem cont că Valeriu Herța este arhitect ca formație profesională, el vine să se afirme în artă cu o concepție și o viziune a sa, un demers artistic absolut individual. Opera sa de creație este o reflecție a caracterului său optimist și încrezător în forțele sale proprii. În procesul de creație operează cu mijloace tradiționale ale arsenalului plastic – linie, formă, culoare, lumină, ritm, compoziție, dar inventează o sumedenie de modalități de a le structura, de a le alterna, instituind între aceste mijloace noi și diverse raporturi noi, principii de corelare sau coordonare, de subordonare, armonizare sau juxtapunere. Procesul de armonizare prin juxtapunere se face, evident, în special în lucrările de grafică care, de fapt, se presupune a fi un dialog în alb/negru. Spațiul compozițional în atare lucrări este dominat de culoarea albă, accentul însă îi revine, de regulă, culorii întunecate a liniei de contur culoarea solo, care în mod preponderent determină expresivitatea imaginii în întregime. Relevante în acest sens par a fi două imagini grafice, care convențional ar putea fi concepute ca sugestii portretistice – imaginile a doi tineri. Tradițiile sportive naționale sunt evocate cu multă vervă, dar și cu o doză rezervată de umor în lucrarea grafică intitulată „Învingătorul", în care tânărul atlet își duce cu mândrie trofeul – berbecul câștigat în competiția sportivă.

În creațiile sale artistul Herța se manifestă cu un surprinzător spirit inventiv și totodată destul de receptiv

la fluctuațiile stilistice ale timpului. Adept al tradițiilor realiste, clasice el se manifestă plenar și în tendințele moderniste, modernismul său însă pare a fi unul specific, individual. El evită formule sofisticate, pur abstracte, lasă, între altele, să se întrevadă viziunea de artist-arhitect, care vede lumea prin prisma liniilor și formelor bine ordonate, strict proporționate. A elaborat o serie de lucrări care au la bază principiul constructiv geometric. Experimente prin sobrietate – iată unul din principiile care stă la baza operei sale de creație. Prin alternanța de ritm, linie și culoare, pictorul, dar și graficianul V.Herța, construiește nu rareori niște spații ale revelațiilor cele mai subtile. Anume acolo, pictorul, graficianul, dar și arhitectul V.Herța dă frâu liber fanteziei sale, experimentează diversele modalități de explorarea a liniei și culorii, distinct separat sau îmbinându-le, realizând ceea ce francezii numesc „mariage de coulleurs. În expoziție au putut fi urmărite reminiscențe ale artei universale, de exemplu, Pablo Picasso este evocat printr-o compoziție cu două figuri, care apar în bloc inseparabil – mamă și fiu, drapate într-un veșmânt uniform, monocromatic. Autorul face trimitere la tabloul „Maternitate", realizat în așa-zisa perioadă albastră a celebrului artist. Nu e o replică, e un fel de reinterpretare, o actualizare a eternului motiv – dragostea de mamă. Un alt mod de a-l cita pe cel de-al doilea corifeu al secolului precedent - Salvador Dali – a fost includerea imaginii lui inconfundabile portretistice în structura cromatică a unei compoziții de factură modernă. V.Herța este un foarte subtil colorist. Mai pregnant acest dar se face remarcat în lucrările lui realizate - naturi statice mai ales. Artistul aplică în aceste lucrări o claviatură cromatică clasică cu valorații fine prin care obține tonuri, dar mai ales nuanțe, din cele mai subtile, aproape transparente, datorită gradului înalt de luminozitate a lor. Sunt fascinante în acest context cele două naturi statice – unul având ca subiect un buchet de flori, cel de-al doilea – câteva fructe și veselă. Expoziția demonstrează că artistul V.Herța poate să-și schimbe la nesfârșit stilul, maniera în funcție de subiect sau de dispoziție. Folosește cele mai diverse moduri de organizare a spațiului și respectiv de explorare a culorii de la cele mai fine și mai diferite, pastelate până la cel mai înalt grad de intensitate. Într-o serie de lucrări, din cele mai recente, pictorul repartizează culoarea în fâșii distincte, alternându-le în ritm armonios sub aspect pur decorativ. Sunt compoziții care se încadrează în categoria abstracționismului non-figurativ. Peisajul ca gen de artă a fost reprezentat mai modest. Aici autorul folosește un nou format diptic în miniatură și un colorit blând, reconfortant, o tentă care răsună în surdină, evocând datina vremurilor trecute. Deși el fixează pe pânză o curte țărănească și câteva căsuțe joase bătrânești, nu-și pune scopul de a descrie natura(ele sunt prezentate sumar), ci mai degrabă timpul în scurgere, poate chiar veșnicia cea care s-a născut la sat. Această pânză monocromatică comunică impresia de tihnă, liniște, dar și nostalgie, poate nostalgia pentru buneii lui de la Bardar, demult plecați în lumea celor drepți. În procesul de creație artistul se lasă ghidat nu doar de impresii optice, după cum am și constatat deja. În expoziție a existat un tablou-epitaf de un format netradițional, tablou care se asociază cu un goblen, care se compune din linii aplicate mai mult pe verticală într-un mod liber, dezinvolt, descătușat, fâșii care se înscriu într-un țesut multicolor plin de lumină și seninătate. V.Herța are o predilecție aparte pentru paleta senină, blândă, fapt care denotă o gândire mereu optimistă a autorului. Protagonistul este un pictor înzestrat cu har, un artist de un extrem de bogat spectru al posibilităților și capacităților creative.

Sub aspect morfologic creațiile sale se înscriu perfect în căutările timpului, ele fiind distincte, individuale ca manieră stilistică, rămân a fi preponderent de factură modernă. Sunt lucrări care încântă privirea, iradiind o energie doar pozitivă, reconfortantă. Ar mai fi de remarcat că pictorul și graficianul folosește cu mult succes și multă imaginație morfologică poetică, metafora și simbolul, fac referință la denumirile de lucrări: Ochi în noapte, Parada fluturilor, Parada melcilor, Aripi de Pegas etc.

Acest sumar profil de creație ar fi incomplet, dacă nu ne-am referi și la alte activități importante, cărora omagiatul se dedică cu toată dăruirea. În primul rând este cadru didactic, despre care colegii lui de la Universitatea de Stat Pedagogică „Ion Creangă" vorbesc în termenii cei mai elogioși. În al doilea rând, în paralel, cu cele menționate, realizează lucruri extrem de importante pentru întreaga artă și cultură națională. A readus la viață Atelierul de Litografie al Uniunii Artiștilor Plastici, a inițiat concursul de caligrafie pentru tinerii plasticieni cu genericul „Crinii latini". Tot lui V.Herța îi revine meritul de a fonda Colecția de gravuri a Cabinetului de Stampe la Biblioteca Academiei de Științe a Moldovei. Numele lui figurează în ediții internaționale de specialitate de mare prestigiu: Enciclopedia Bibliografică a creatorilor contemporani de ex-libris, ed. XXIV, Portugalia 1999; Enciclopedia Artiștilor Români contemporani, vol. VII, București 2012; Este prezentat in Dicționarul International al Creatorilor de Arta „ALLGEMEINES KUNSTLER – LEXIKON", pagina 405. Germania 2013. Este participant activ al numeroaselor expoziții personale și de grup, organizate local sau la scară internațională: România, Franța, Belgia; Rusia, Italia, SUA, Japonia Danemarca etc. Ceea ce este important de remarcat în viziunea mea este faptul că V.Herța are meritul de a fi un creator de Ex-Llibris de excepție, ex-librisul fiind spre regret un gen mai puțin practicat la noi(este un gen care presupune nu doar timp, scrupulozitate, dar și o foarte bogată imaginație creatoare și ceea ce e obligatoriu necesar – o cultură generală elevată). V.Herța prin felul său de a fi corespunde întru totul acestor criterii, pana in prezent fiind președintele secției Ex- Libris al Societății Științifice de Bibliofilie și Ex- Libris „Paul Mihail". Despre înalta lui capacitate de muncă, despre darul de a fi un bun catalizator și organizator, vorbesc faptele lui, inclusiv și meritul de a i se încredința în perioada 2009 - 2012 funcția onorabilă, dar și extrem de responsabilă (în condițiile relațiilor de piață), de președinte al Secției de Grafică a Uniunii Artiștilor Plastice din R.Moldova.

Expoziția personală a artistului plastic a fost o sărbătoare, dar și o reală posibilitate de a descoperi un băștinaș pe deplin afirmat nu doar în Capitală, ci și peste hotare, un creator cu multiple, diverse și excepționale capacități creative, dar și organizatorice.

DANA GUDIMA, s. Isacova, Orhei

Satule – gură de rai

Sâmbătă, 21 noiembrie, satul Isacova și-a sărbătorit jubileiul - 370 ani de la prima atestare documentară. Oaspeți au fost președintele raionului Orhei dl Tudor Golub, deputatul în Parlamentul Republicii Moldova dna Valentina Stratan și șeful secției Cultură Orhei dl Gheorghe Guriuc, care au felicitat locuitorii satului cu acestă ocazie.

La sărbătoare au fost invitați consătenii care prin muncă și-au căpătat cinste și onoare: Elena Strujuc, o doamnă cu suflet mare, care mai bine de 40 de ani a muncit în sectorul zootehnic, fiind apreciată cu ordine și medalii, delegată la multe congrese din țară și de peste hotare. Fiind la pensie, dumneaei rămâne a fi un bun îndrumător, iar calitățile ei de organizator îi motivează pe tineri ca să nu-și piardă curajul și să învingă greutățile prin muncă.

Cu mare interes au ascultat sătenii și amintirile dlui Vladimir Gurievschii despre etapele dezvoltării satului.

La sărbătoare au fost și reprezentanți ai diferitor generații – mândria satului: medicii Vascan Alexei, Boțan Ion, Surguci Mihail, Melnic Lucia, Surguci Svetlana și Ludmila, Butucel Dumitru, Margine Leonid.

De asemenea și Șaragov Ion – lector superior la Universitatea Tehnică, Galupa Dumitru – director, Institutul de cercetare și amenajare silvică, Slavian Vlad – actor, prezentatorul emisiunii televizare „Așteaptă-mă", Țăruș Sanda – colaboratoare Radio – Moldova, care și-au împrăștiat frumoasele amintiri din copilărie și adolescență, căci satul de baștină este locul unde venim cu bucuriile și necazurile noaste, iar el ne primește pe toți, și pe cei care-i menținem valoarea și existența, și pe cei care-s duși de valurile vieții. Oriunde am fi, satul natal rămâne a fi cel mai scump loc de pe pământ.

La această sărbătoare au marcat nunta de aur și cuplul Comorschi Gheorghe și Ioana care au crescut și educat 5 copii și se bucură de cei 10 nepoți.

Au fost menționați și cei mai în vârstă cetățeni ai satului, unul dintre ei fiind Gomoja Fevronia care a crescut și educat 10 copii - cea mai bogată bunică din sat având 74 de nepoți și strănepoți.

Gheorghe Gondiu, primarul satului Isacova, a felicitat consătenii și invitații oferindu-le flori și cadouri.

Colectivele artistice de la casa de cultură conduse de Zinaida Balaban, Ion Iurcu și Diana Balaban au prezentat un interesant program artistic. Cu un mesaj au venit și copiii de la grădiniță, director Alexandra Vârlan. Sărbătoarea a continuat cu o horă unde de la mic la mare s-au bucurat de sărbatoare. La horă a fost oaspete și Gheorghe Țopa, Artist Emerit al Republicii Moldova.

Mulțumim organizatorilor, angajaților casei de cultură, administrației publice locale, primarului satului dlui Gheorghe Gondiu și succes în continuare.

GALINA MORARU, gimnaziul Costuleni, Ungheni

Două ore de suflet cu Aurelian Silvestru

Frumoasa toamnă, dominată de un final de noiembrie a venit cu surpriza unui eveniment de excepție: o întâlnire de zile mari cu Aurelian Silvestru. Este foarte important când cititorii au posibilitatea de a se întâlni cu autorii cărților preferate. În cadrul Campaniei Naționale „Copii Moldovei citesc o carte", în anul 2015 a fost propusă pentru lectură cartea lui Aurelian Silvestru. „Și tu ești singur"? Deci, putem afirma că am avut onoarea să-l avem prezent în gimnaziul Costuleni pe autorul acestei minunate cărți și am petrecut 2 ore de neuitat împreună.

Atmosfera a oferit prilej de satisfacție și adevărată lecție de viață.

Cititorii bibliotecii au prezentat un mic program care a cuprins un vernisaj cu genericul „Grăbiți-vă să scoateți la lumină comorile pe care le purtați în suflet" (din opera scriitorului); Crâmpee din viața și activitatea unei mari personalități basarabene contemporane - Aurelian Silvestru; Distincții și aprecieri pentru aportul său în literatură.

Un moment emoționant a constituit relatarea cititorilor din volumul de „Aforisme"; texte și cântece incluse în culegerea „Victoria speranței".

Ansamblul folcloric „Frunzișoară lozioară" din gimnaziul Costuleni, conducător Iurie Vizir, ne-a înfrumusețat activitatea cu interpretarea cântecelor autentice.

Evenimentul a continuat cu o discuție sinceră și interesantă, prefațată de îndemnul „Esența anului este bunătatea". În tot ce scriu încerc să-l apropii pe om cât mai mult de lucrurile sfinte, calitățile și însușiirile care ne ajută să fim buni la inimă, talentați și adevărați patrioți. Ne-a mai confirmat că „Talentele nu se caută și nu se găsesc. Ele se formează" a mai confirmat dumnealui.

În dialog, scriitorul sincer și memorabil, a răspuns la întrebări dintre cele mai neașteptate: despre copilărie, muncă, impresionându-i mult pe spectatori și i-a făcut să mediteze asupra unor lucruri serioase.

În urma acestei întâlniri s-au îmbogățit nu doar sufletele elevilor și pedagogilor, dar și biblioteca gimnaziului. Oaspetele drag ne-a dăruit mai multe cărți din creația sa. Am rămas adânc impresionați de lectura care ne ajută să ne rugăm, să iubim, să fim mai buni, să purtăm în inimă dragostea de Carte, Adevăr și Frumos!

La pregătirea întâlnirii au mai contribuit și directorul educativ Eugenia Prepeliță, dar și elevii claselor a VII-a și a IX-a.

ELENA ILESCU, directorul MRIE Telenești
MIHAIL MATEI, muzeograf MRIE Telenești

Să trăească IA noastră strămoșească!

Într-una din sălile Muzeului Raional de Istorie și Etnografie din Telenești, la compartimentul „Meleagul nostru în perioada interbelică" este plasată, în mărime aproape naturală, fotografia unei tinere zâmbitoare, îmbrăcate în costum național. Exponatul respectiv este precedat, în altă secție istorică, de o reproducere de pe Columna traiană, aceasta înfățișând femei dacice purtând cămăși albe, având pe mâneci, mai jos de umăr, uzoare ne mai întâlnite până atunci la alte popoarații. Anume acolo, în depărtarea bimilenară, se află originea ielor - acestor delicate piese de port femeiesc pe care le avem într-o colecție de mostre, în sala „Casa Mare".

În așa fel, reușim să prezentăm etapele de dezvoltare a iei - de la daci până în prezent.

Poza domnișoarei în haină națională, de care ziceam anterior, eclipsează, într-un fel, portretul prințului Mihai, sugerându-ne idea, că nicidecum nu merită să lipsească aici poza reginei Maria, lucru ușor reparabil în viitorul imediat. Deși englezoaică fiind, augustă persoană a îndrăgit atât de mult ia românească, încă a socotit drept datorie de onoare să promoveze acest etalon de frumusețe. Mai întâi, prin propriul exemplu. La întâlnirile oficiale se prezenta purtând costum național. Tot alteței sale i se datora procesul de renaștere a iei în Basarabia după 1918. Doamnele din provincie, urmându-i exemplul, descopereau, spre uimirea lor, cât de bine le stă în portul neamului.

În perioada interbelică era obligatoriu, ca fetele, care absolveau liceul sau școala normală, să-și confecționeze un costum național la lecțiile de lucru manual. Începutul tradiției, dacă ne amintim, a fost pus la Școala Eparhială de fete din Chișinău, sub îndrumarea directoarei, dnei Elena Alistar, deputat în „Sfatul Țării". Mai apoi, absolventele nu numai că purtau cu mândrie costumele tradiționale, ci și contribuiau la răspândirea lor.

Ulterior din cauza unui șir de împrejurări istorice nemiloase, mândra ie strămoșească a ajuns într-un con de umbră, la rang inferior de simplă îmbrăcăminte (în considerația mancurților) doar pentru dansatori și interpreți de cântece populare. Astfel, înstrăinând-o de istorie și conștiință națională, s-a ajuns până aproape de indiferență totală, atitudine de nepăsare față de tradițiile și valorile noastre spirituale.

Un obstacol, care la vremuri noi, la vremurile de azi, se dovedește a fi posibil de depășit prin resuscitarea interesului istoric pentru valorile material-culturale moștenite de la predecesorii noștri, a interesului pentru tradiții.

De fiecare dată, când vizitatorii muzeului nostru își opresc privirele asupra colecției de bluze naționale feminine, ei sunt informați și despre faptul, că la noi, în **republică, ia amploare un flux puternic de renaștere a artei populare, asemenea celui din perioada interbelică, dar mai pronunțat prin formele de manifestare.**

Elevii ascultă cu interes relatarea despre popasul poetului-academician Nicolae Dabija pe muntele Atos, unde, în mănăstire, este icoana Maicii Domnului înfățișată în ie românească. Tinerii rămân uluiți și la auzul informațiilor despre lucrările pictorilor francezi la tema „Bluza românească", despre interpretele grupului muzical suedez „ABBA" și top-modelele pariziene ale lui Iv Saint-Loran, apărând pe scene și pe podiumuri îmbrăcate în ie. Plus la toate - Festivalul Național al iei. Așa deci, ia, piesa - simbol din costumul popular românesc, devine o adevărată vedetă. Am ajuns într-o fericită și prielnică perioadă, când atare piesă de vestimentație pentru genul frumos devine populară pe întreg globul.

Dar mai grăitoare și mai convingătoare pentru oaspeții noștri rămân a fi exemplele locale. La Telenești remarcăm în ultima vreme aceiași tendință renascentină. Bunăoară, la solemnitățile din centrul raional de Ziua Independenței și la sărbătoarea „Limba noastră cea Românâ", doamnele din conducerea raionului nostru, călăuzite de nobil îndemn lăuntric și cu drag de istorie și tradiție, au venit purtând ii. Bluzele Domniilor lor, deși lucrate individual, erau impresionante: unele prin simplitate, altele prin cromatică, dar scoțând în vileag eleganță și rafinament.

Urmându-le exemplul, multe fete de la gimnaziul și liceul din localitate s-au prezentat în prima zi de școală îmbrăcate în aceiași manieră.

Întru susținerea și încurajarea noii tendințe, conducerea muzeului a decis să se implice efectiv la acest capitol.

Pe lângă muzeu activează filiala raională a Uniunii Meșterilor Populari din Republica Moldova.

Recent, membrii filialei au decis unanim, ca în incinta instituției noastre să fie organizat un atelier pentru confecționarea ielor, activitatea lui începând din luna noiembrie curent.

Grație faptului, că muzeul e situat lângă liceu, de unde vor veni să facă ucenicie multe fete, atmosfera de creație la atelier va fi, sperăm, aidoma celei de la cercurile școlare de lucru manual din perioada interbelică, la care ne-am referit anterior. Fiecare ședință de inițiere în arta confecționării ielor va fi ca o lecție a continuității. Prin procesul la promovarea iei, la reactualizarea ei. Iar tinerele de azi, aflând mai multe despre ie, se vor deprinde și s-o poarte cu drag. Căci ia nu trebuie să fie doar exponat de muzeu: ea trebuie să servească neamului, să trăiască, să dăinuiască, să fie nemuritoare.

ANA OSTAȘEVSCHI, studentă la UST, facultatea Filologie, voluntar la biblioteca „Ovidius”

O vizită pe timp de ploaie

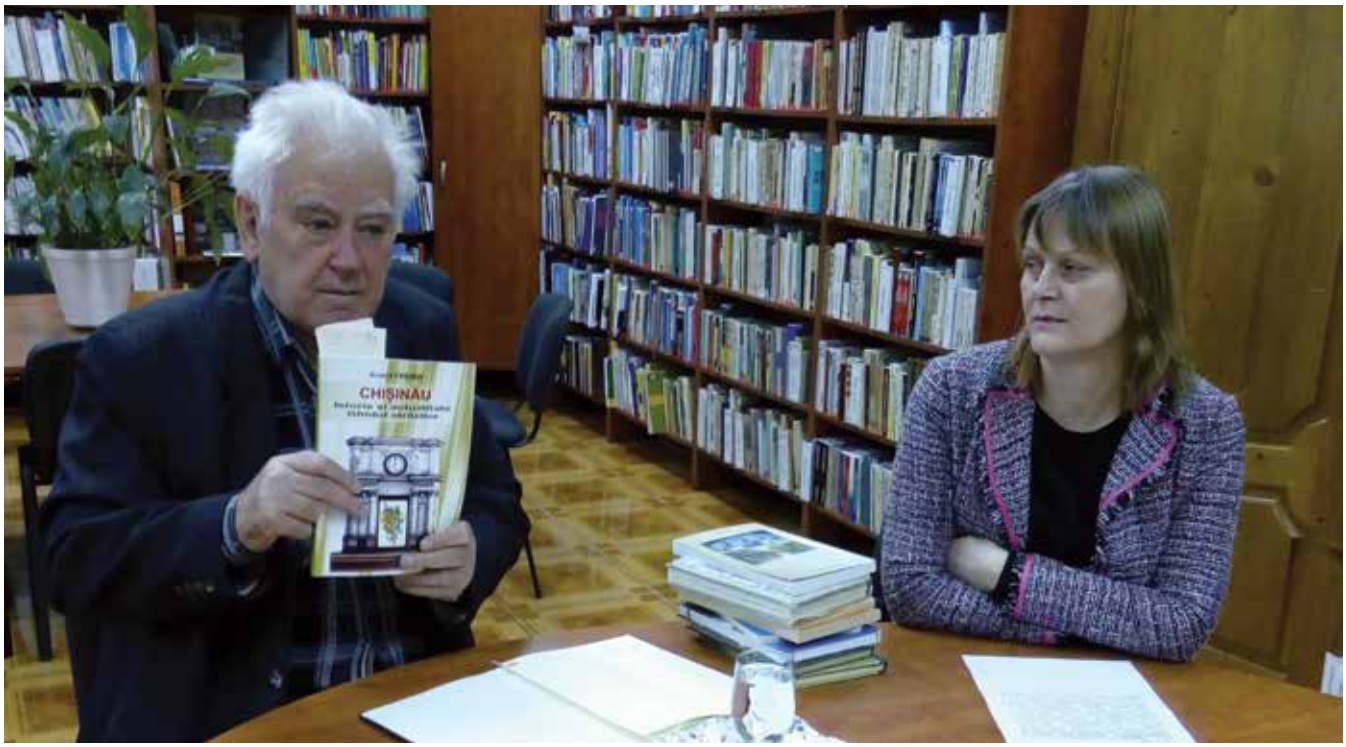

Dr. hab. Anatol Eremia în vizită la biblioteca **Ovidius**, mun. Chișinău

Data de 11 octombrie 2015 își are specificul său. Indiferent de ploaia ciobănească, care s-a răzvrătit asupra Chișinăului, pașii mai multor tineri și maturi s-au îndreptat spre biblioteca „Ovidius”, pentru a asista la întâlnirea cu lingvistul - Anatol Eremia, doctor habilitat în filologie, părintele onomasticei moldovenești, prezentat sub egida Societății Limba Noastră cea Română, de Cenaclul „Eminescu 2000”.

Această întâlnire organizată în cadrul decadei „Orașul meu”, a alungat de pe fețele celor prezenți frigul de afară și i-a îmbujorat în discuție. Domnul Eremia a mărturisit că atât prima atestare a numelui topic Chișinău , cât și cele ulterioare au la origine verbul a țâșni, a izvorî, ceea ce denotă existența unui izvor din preajma râului Bâc „la Bâc, de cealaltă parte, pe valea ce cade în dreptul Cheșenăului lui Acbaș.”

La fel, a relatat despre Chișinăul-sat, care mai bine de un secol s-a aflat în stăpânirea urmașilor lui Vlaicu pârcălab, apoi devine proprietate a lui Drăguș, în cele din urmă posesiune a mănăstirilor din Iași (Sf. Vineri, Galata etc.); despre Chișinăul-târg, menționată documentar în ținutul Lăpușna.

Conform surselor istorice, dl Eremia a concluzionat că „Mărturii vii ale vremurilor trecute au rămas... Principalele momente din viața materială și spirituală a oamenilor au găsit reflectare în denumirile de străzi, piețe, bulevarde.”

Nu a uitat să ne povestească despre înflorirea Chișinăului (1920-1935) prin cultura și arta națională (Muzeul Național de Istorie a Naturii, Muzeul Bisiricesc, Teatrul Național, monumente: Ștefan cel Mare (1928)), prin învățământ mediu și superior (gimnaziul „M. Eminescu”, Liceul „B. P. Hasdeu”, Conservatorul Național), dar și urmele negre ale celui de-al doilea Război Mondial și o întâmplare din viața sa, de pe când era copil, și trebuia să meargă cu mama la cules vișini, dar se stârnise atunci o ploaie cât și zgomotele răsunătoare a bombardamentelor, încât tatăl său îi zise: „ E război - du caldarea-napoi!”

Cele istorisite de dl Eremia își găsesc adăpost în cele 2 cărți brevet: Istoria orașului și municipiului Chișinău și a satelor de jur-mprejur (2002); Chișinău: Istorie și actualitate. Ghidul străzilor (2012); aceste cărți denotă nu doar popasul în cele 1800 de sate ale republicii, dar și munca asiduă adunată în sute de caiete, cu denumirile corecte ale satelor, dealurilor de pe teritoriul respectiv, dosite într-un „sarai închiriat”, după cum afirmă părintele onomasticei naționale.

După numeroase relatări științifice, s-a desfășurat și un mini-program artistic, prezentat de Ana Ostașevschi, prin recital de poezie „Povața” de P. Zadnipru (Veniți băieți, veniți la carte,/Că tare vă aștept demult,/În pașii voștri de departe/Eu pașii proprii mi-i ascult!) și respectiv un răspuns la această povață, din partea studentei (Noi, am venit bătrâne,/Să scrim și să-nvățăm,/Cum de la azi la mâine,/Noi pașii legănăm.); bineînțeles nu au lipsit cântecele interpretate de Tatiana Revenco și Adriana Ostașevschi, cu genericul: „Orașul meu”.

Plouă-ninge, drumul nu stă, iar cei de la bibliotecă te-așteaptă să faci cunoștință cu oameni mari și cărți de căpătâi, care-ți oferă posibilitatea spre ascensiune.

TATIANA DANIȚĂ, doctor în studiul artelor; Ina DELEU, profesor grad didactic I

VLADIMIR VICHILU –
profesor cu har didactic în cultivarea artei vocale

Puțini dintre cetățenii, chiar și melomanii, Republicii Moldova îl cunosc pe modestul profesor de canto al Colegiului de Muzică „Ștefan Neaga" – Vladimir Vichilu. Cu toate acestea, ținem să vă comunicăm că această personalitate și-a desfășurat activitatea sa didactică timp de 40 ani, „infectând" pe mulți dintre tinerii muzicieni cu virusul „dragostei față de arta vocală".

Ceea ce l-a deosebit de multi alți colegi de ai săi, ramâne a fi râvna acestui profesor spre obținerea calității în tot ceea ce face, bazată pe o comunicare psihologică elev-profesor de invidiat. Dar, până la urmă, pentru Vladimir Vichilu contează foarte mult nu doar ceea ce face ci, mai ales, cum face. Foarte frumos argumentează această idee muzicianul și filosoful Ion Gagim, care, după părerea noastră, exprimă modelul ideal de existență a unei personalități moderne, ceea ce se referă în totalitate și la profesorul Vichilu: „În ultimul timp, judecata îmi cere insistent să continui zicala precum că «omul nu este ceea ce zice, dar ceea ce face». Parcă e bine spus, dar nu până la capăt. Eu aș continua: omul nu este ceea ce zice, desigur, dar el nu este, până la urmă nici ceea ce face. El este ceea cum face. Aici se află integritatea omului. Aici e sinteza! ... Așadar, nu «ce face omul», dar «ce este», și mai ales «cum este omul» contează"(Gagim, Ion. Sub semnul muzicii. Chișinău: Î.E.P. Știința, 2009, p. 57-58). Profesorul Vladimir Vichilu și-a început cariera de muzician relativ târziu. Născut la 10 august 1937, absolvește școala nr. 1 de băieți a Căii Ferate din Chișinău și îmbrățișează profesia de inginer-mecanic, neavând intenţia de a studia canto. Tânărul chișinăuian își urmează serviciul militar departe de orașul natal, unde a fost îndemnat să studieze arta vocală.

Reîntors la Chișinău, este admis la facultatea Canto academic, cursul pregătitor la Conservatorul de Stat din Chișinău. Primii pași pe făgașul artei vocale îi face sub îndrumarea profesorului Serghei Dmitrievici Oskolkov. Perioada de studenție i-a oferit și o frumoasă șansă de perfecționare, luând lecţii de la renumitul profesor Olga Blagovidova de la Conservatorul din Odesa. În 1967 absolvește Conservatorul cu rezultate frumoase în clasa de canto a profesorului Alexei Stârcea.

Apoi au urmat variate realizări artisitice în calitate de: membru al corului Radio-Televiziunii condus de E. Macaleț (1968); redactor al unor emisiuni radiofonice muzicale (1968); solist al ansamblului militar din Polonia (1971-74); corepetitor la clasa de operă a Conservatorului de Stat (1974-75); solist la Teatrul de Operă din Chișinău (1975).

Soarta i-a hărăzit însă să se afirme pe tărâmul pedagogic. Angajat fiind la Colegiul de Muzică „Ștefan Neaga" în septembrie 1975, Vladimir Vichilu este profesor până în prezent la această instituție vocațională de prestigiu, unde de-a lungul anilor și-a cizelat măiestria de pedagog, formând cântăreți ce i-au dus faima departe de hotarele țării. În perioada 1980-2004, paralel cu munca prestată în Colegiu, este lector superior al Academiei de Muzică din Chișinău, catedra Canto academic.

Sărbătorind anul acesta frumoasa aniversare de 40 ani de experiență pedagogică, Vladimir Vichilu se poate mândri cu elevii ce-i rostesc numele cu multă apreciere, respect și pietate. Printre ei nominalizăm: Elena Casian (solistă a Teatrului La Scala, Milano, Italia), Nina Râdvan (solistă a Staatatheater, Darmstadt, Germania), Mihai Dogotari (solist a Staatsoper, Wienn, Austria), Andrei Jilihovschi (solist al Teatrului Bolșoi, Moscova), Andrei Otean (profesor a AMTAP, Chișinău), Gulinara Răileanu (solistă a TNOB „Maria Bieșu", Chișinău) ș. a.

În ultimii ani rezultatele profesorului Vladimir Vichilu s-au încadrat în standardele performanțelor de nivel internațional, fiind demonstrate la concursurile naționale și internaționale de artă vocală. Elevii profesorului Vladimir Vichilu și-au demonstrat competitivitatea la: Concursul Internațional „Maria Bieșu", Chișinău, Moldova; Concursul Internaţional „Madame Butterfly", Chișinău, Moldova; Concursul Internațional „Hariclea Darclee", Brăila, România; Teatro Colon International competition, Buenos Aires, Argentina; Конкурс молодых оперных певцов „Елены Образцовой", Санкт-Петербург, Россия; Международный конкурс оперных певцов, Санкт-Петербург, Россия; Concursul Internaţional de Canto „Sabin Dragoi", Timișoara, România; Международный студенческий конкурс вокалистов «Bella voce», Москва, Россия; Concursul Internaţional de interpretare „George Georgescu", Tulcea, România; Concursul Internaţional „Emanuel Elenescu", Piatra Neamț, România; Concursul republican de interpretare instrumentală și vocală „Ștefan Neaga", Chișinău, Moldova; Jocurile Delfice din Moldova, Chișinău, Moldova; Când inima cântă, Chișinău, Moldova.

Absolvenții școliți în clasa acestui profesor își urmează studiile în instituțiile superioare de prestigiu din țară și peste hotarele ei. Printre acestea enumerăm: Academia de Artă Corală în numele lui V. S. Popov, Moscova, Rusia; Conservatorul de Stat „Rimski-Korsakov", Sankt-Petersburg, Rusia; Universitatea Națională de Muzică, București, România; Academia de Muzică „G. Dima", Cluj-Napoca, România; Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Chișinău, Moldova.

RECUNOSTINTE PE PORTATIV DE PIAN...

„Unu, doi, trei, patru..., toți sunt gata... mergem în sală...", cu mare grijă își pregătește discipolii pentru ieșirea în scenă doamna profesoară.

Părinți și bunici emoționați așteaptă evoluarea odraslelor lor în scena Școlii de Arte „Valeriu Poleacov" din orașul Chișinău.

În scurt timp se revarsă melodii, acorduri și pasaje răsunătoare produse de cel mai elegant și nobil instrument – pianul – regele tuturor instrumentelor muzicale. Muzica răsună, transpunând spectatorii în lumea sa fermecătoare. Aleargă pe clape neobositele degete, se opresc, respiră, apoi iar înșiră plastic melodii, lăsând publicul înmărmurit de plăcere și admirație.

Băieți galanți, fetițe rafinate și grațioase urcă pe rând în scenă, fiind prezentați chiar de profesoara Tatiana Sergheeva, care într-o ținută distinsă și printr-o manieră delicată dezvăluie istorioare despre micii artiști din scenă, unele din ele fiind auzite pentru prima oară de către părinți. Plăcut surpinși, îi descoperim pe copiii noștri într-o postură nouă, ne convingem de faptul că sunt educați cu profunde sentimente părintești și ne dăm seama că profesorul plantează în inimile picilor lumină și dragoste enormă pentru muzica de valoare, prin aceasta realizând cea mai supremă condiție a existenței omului – educația întru și prin frumos.

S-ar părea că în secolul tehnologiilor informaționale nu se mai regăsesc printre pasiunile copiilor și predilecţia pentru arta muzicală academică, cu toate acestea, abilităţile profesorului Tatiana Sergheeva de a convinge tânăra generație și părinții acesteia, că educarea în spiritul creaţiilor muzicale ale renumiţilor compozitori Bach, Mozart, Beethoven, Clementi, Cerni, Copin ș. a., reprezintă un procedeu esenţial pentru dezvoltarea unui om de cultură. Ne convingem de acest adevăr ascultând cu câtă sensibilitate interpretează copiii elegii, menuete, preludii, sonate,

mazurci, sarabande, studii, valsuri etc.

Stimată doamnă Tatiana Sergheeva! Ziua profesoului, marcată în luna octombrie, este un plăcut prilej de bucurie şi satisfacţie de a ne exprima recunoştinţa faţă de activitatea Domniei Voastre şi de a aduce înalte omagii întru preţuirea profesionalismului, devotamentului şi pentru vocaţia cu care v-a înzestrat Dumnezeu.

Noi apreciem dinamismul, exigenţa şi conştiinciozitatea Dumneavoastră în educaţia elevilor. Admirăm abilităţile, talentul şi dăruirea de sine în procesul de devenire a copiilor, în care ei se simt artişti. Ne încântaţi prin măiestria, inteligenţa, responsabilitatea şi nesecata dorinţă de perfecţiune – tenacitate de invidiat. Vă respectăm pentru optimismul, tandreţea şi bunăvoinţa Dumneavoastră. Vă mulţumim pentru dragostea părintească oferită copiilor noştri. Suntem siguri, că afecţiunea cu care i-aţi tratat îi va determina permanent să revenină cu gândul şi prezenţa la dascălul care le-a descoperit calea frumosului.

Vă urăm sănătate, inspiraţie, creativitate, succese, fericire şi mult soare în suflet!

Cu profund respect,
Tatiana BALAN, părinte

LIUBA POPOVICI, BP „Mihai Eminescu", Rezina

Reîntoarcem hramul de altă dată

Se crede că, Patria fiecăruia dintre noi se începe de la locul unde te-ai născut şi ai crescut. Scriitorul Alecu Russo zicea: „Patria este aducerea aminte de zilele copilăriei, e coliba părintească, dragostea mamei, plăsmuirile inimii noastre".

Patria băştinaşilor oraşului nostru se începe de aici, de la Rezina, o localitate de pe malul bătrânului Nistru cu un trecut zbuciumat în evenimente istorice. Noi, rezinenii, facem parte din oamenii norocoşi, care îşi trăiesc viaţa pe malul unui râu secular, în mijlocul unor locuri pline de farmec şi vrajă, locuri unice în Moldova. De a fi conştient de bogăţia şi averea naturală şi spirituală pe care ne-a dăruit-o Dumnezeu, de a păstra cu sfinţenie fiecare metru pătrat din această gură de rai pentru noi şi urmaşii noştri este de datoria fiecăruia.

Dragostea faţă de potenţialul cultural şi antropic, faţă de istoria plaiului vine din adâncuri şi cunoaştere. În motiv de cunoaştere, cu ocazia Hramului oraşului Rezina, sărbătorit la 14 octombrie, la BP „Mihai Eminescu" am organizat o masă rotundă cu genericul: „Reîntoarcem hramul de altă dată', scopul principal fiind cunoaşterea semnificaţiei adevărate şi promovarea acestei tradiţii frumoase a neamului nostru.

Au fost foarte receptivi de a participa la activitate elevii claselor a V-a de la LT „Stefan cel Mare" şi VI-VII, LT „Alexandru cel Bun" împreună cu bibliotecarele Lidia Ciorbă şi Lidia Artin. Au fost invitaţi şi oaspeţi deosebiţi: parohul Bisericii „Acoperemântul Maicii Domnului", blagocin de Rezina Igor Cojocaru, şefa Secţiei Cultură Angela Racu, Iulian Goncear şi Elena Rusnac, buni cunoscători ai tradiţiilor de odinioară.

Hramul localităţilor este o sărbătoare cu tradiţii vechi în spaţiul nostru cultural, care din an în an se serbează cu mult fast. În aceste zile se organizează hora mare sau jocul, arvonind lăutari vestiţi. La horă vin majoritatea locuitorilor, aici se întâlnesc, comunică, se invită în ospeţie etc. Însă cunoaştem noi care este adevărata semnificaţie a Hramului? Răspunsul l-am aflat de la oaspeţi şi de la părinte, care a remarcat că, în această zi se sărbătoreşte doar hramul bisericii. Nu există hramul localităţii. Pentru a sărbători corect, este de datoria fiecărui creştin, să vină, în primul rând, la biserică pentru a aduce rugăciuni de mulţumire către Sfântul care ocroteşte oamenii din localitatea respectivă. „Ne rugăm de sănătate, pace şi binecuvântare pentru următorul an, şi mai apoi sărbătorim"- a mai menţionat părintele.

Cu o deosebită atenţie copiii au ascultat-o pe dna Elena Rusnac, care şi-a amintit că pe când era copil, cu vre-o 70 de ani în urmă, în ziua hramului împreună cu familia mergea dimineaţa la biserică, apoi veneau acasă şi erau în aşteptarea oaspeţilor. Oaspeţi puteau să fie rudele din altă localitate, prietenii, cunoscuţii, chiar şi oamenii de fel cunoscuţi.

Era o tradiţie frumoasă ca, flăcăii după ce adunau bani pentru joc, se duceau pe la casele unde erau fete mari şi le cereau de la părinţi învoire să meargă la joc. Tot ei, aveau grijă să le aducă acasă. Anume, jocul era locul unde tinerii îşi găseau aleasa inimii ca mai apoi să formeze o familie, cum s-a întâmplat cu dl Iulian Goncear, care şi-a amintit cu mult drag de acele vremuri.

La finele activităţii copiii, cu mult drag, au prezentat un recital de poezie dedicat oraşului natal, iar părintele a mai menţionat: „Sper, că după această întâlnire anul acesta să fie primul hram pe care să-l sărbătoriţi corect. Sunt părinţi care, la insistenţa copiilor lor, pentru prima dată au mers de hram la biserică, aşa cum au făcut pe timpuri bunei şi străbunii noştri".

Să sperăm, că acest colţişor de rai, numit Rezina va prospera şi va dăinui prin oamenii lui harnici şi gospodari, care cu mândrie îi vor duce numele şi tradiţiile peste secole.

Iar eu, organizatoarea activităţii, aş vrea să îndemn ca să ţinem minte întotdeauna trecutul baştinei şi al strămoşilor noştri!

Valentina Rotaru, sp. Secția Cultură, Tineret și Sport Șoldănești

Olișca au cucerit publicul din Ucraina

Despre acest turneu membrii fanfarei „Olișca” au fost informați cu mai bine de o lună înainte, pe la sfârșitul vacanței de vară. A urmat o perioadă de pregătire intensă către acest eveniment (prima deplasare după hotarele țării) - cizelarea programului artistic, care presupunea și includerea unor creații muzicale ucrainești.

În cele trei săptămâni ce ne despărțeau de festival au parvenit și alte evenimente culturale importante - Ziua Independenței RM, Ziua satului Fuzăuca, Hramul satului Olișcani și sărbătoarea interraională „Ziua Daciei”, unde fanfara de fete „Olișca” a participat în modul cel mai activ, dar scopul principal era evoluarea cu succes la 21-22 septembrie, la festivalul regional al muzicii instrumentale „Melodiile toamnei” în s. Homenchi, raionul Șargorod, regiunea Vinița, Ucraina.

Și iată-ne ajunși la festival. O scenă improvizată într-un colțișor-amfiteatru natural înconjurat de sălcii seculare cu crengile ce se scăldau în apele unui râuleț ce își avea apariția de pe o cascadă de vreo 3-4 metri și oameni, oameni zâmbitori, ospitalieri, cu sufletul deschis, mulți oameni...

Delegația r. Șoldănești - președintele raionului dna Svetlana Rotundu, primarii s. Olișcani, Cobâlea, Fuzăuca, reprezentanții Secției Cultură, Tineret și Sport, au fost întâmpinați cu prosoape și pâine. Dna Svetlana Rotundu în alocuțiunea sa a menționat vitalitatea tradițiilor de prietenie a popoarelor noastre inclusiv a r. Șoldănești și Șargorod. Mai târziu, în scenă au urcat primarii satelor din r. Șoldănești și r. Șargorod, care au semnat acorduri bilaterale de colaborare.

... iar colectivele artistice, 15 la număr: 4 fanfare, 9 ansambluri, 2 orchestre de muzică populară au defilat în fața numerosului spectator și al juriului de onoare format din președinții a două raioane Șoldănești RM - dna Sv. Rotundu și președintele consiliului raionului Șargorod dl Vladimir Pavelschi, președintele euro regiunii „Nistru” Serghei Tatuseac, specialiștii din domeniul culturii din r. Șoldănești - Valentina Rotaru și raionul Șargorod - Tatiana Ianciurscaia, ș.a.

„Olișca” a evoluat cu un program variat ce includea o „Serenadă” de V. A. Mozzart, un potpuriu de melodii moldovenești, piesa „Numai tu” din repertoriul lui Ion Suruceanu, dans latino-american „Cea-cea-cea” și două melodii ucrainești: „Ceremșina” și „Hutoreanca”. Ultimele au fost susținute cu aplauze și ovații de către spectatorilori.

La înmânarea trofeului festivalului, conducătorului fanfarei „Olișca” dlui Grigore Zănoagă, președintele juriului, mai în glumă, mai în serios i-a spus: „... господин... пришел, посмотрел, победил...”

După festival a urmat o excursie în or. Șargorod și odihna în cunoscuta (de mai mulți copii din Șoldănești) tabără din această localitate.

După două zile frumos petrecute la Șargorod, fetele din „Olișca” au revenit acasă... le aștepta alte evenimente, concerte.

Le dorim succese!

LIDIA RUSU, BPO „Petre Ștefănucă”, Ialoveni

Biblioteca – promotor al valorilor culturale

Biblioteca Publică Orășenească „Petre Ștefănucă” Ialoveni a marcat în perioada 16-18 noiembrie Zilele Bibliotecii, ediția a XXIV-a, printr-un program de activități culturale.

Evenimentul s-a deschis în ziua de 16 noiembrie, când a avut loc și vernisajul expoziției de artizanat „Aurelia Nicoară - Femeia cu mâini de Aur”. Sala Centrului de Formare și Acces la Internet din biblioteca noastră a fost transformată într-o casă mare înfrumusețată cu diferite obiecte confecționate în stil național de pensionara, educatoarea Aurelia Nicoară. A fost o expoziție bogată. Doamna Aurelia a confecționat păpuși pentru teatru, obiecte din pănuși și materiale reciclabile, origami, mileuri, haine ș.a.

Un alt subiect organizat în această zi a fost nominalizarea participanților la serviciul de bibliotecă „Eco: Începe cu Tine! – Internetul te ajută”. Fiindă 24 la număr, copii și persoane de vârsta a treia li sa oferit ecusone de participare și au fost încurajați să susțină biblioteca în implementarea grantului câștigat de la programul Novateca.

S-a finisat prima zi de activități cu Balul bobocilor IT. În urma instruirilor IT pentru persoanele în etate la Centrul de Formare și Acces la Internet, 20 de pensionari au primit câte o medalie simbolică pentru succesele obținute în utilizarea calculatoarelor, un stilou și un carnet cu emlema bibliotecii. Ei au înțeles rolul bibliotecii în comunitate, demonstrând acest lucru prin deschiderea către nou, prin activitățile desfășurate de instituție.

O sărbătoare pentru suflet a fost organizată în 17 noiembrie de noi în parteneriat cu LT „Petre Ștefănucă” - întâlnirea cu scriitorul, pedagogul, psihologul, publicistul Aurelian Silvestru. Un frumos recital, prezentat de diferite grupuri de elevi, pe marginea romanului „Și tu ești singur?” de A. Silvestru, a răscolit inimile celor prezenți în sală. Mulțumim dlor profesoare Zinaida Terente, Ana Ungureanu și direcției liceului pentru colaborare frumoasă. A fost prezentă și o expoziție de creație a scriitorului. Plecăciuni dlui Aurelian, pentru donații da carte bibliotecii și liceului. Maestrul a relatat celor prezenți multe lucruri frumoase și interesante, pentru o viață plină de sens și a în-

demnat cititorii să scrie câte un eseu pe marginea acestui roman. A fost o întâlnire plăcută.

În a treia zi a avut loc atelierul profesional „Novateca și modernizarea bibliotecilor: un an de experienţe și succese" cu participarea bibliotecarilor din raion. Bibliotecarii și-au împărtășit experienţa unui an de aderare la reţeaua de biblioteci din programul Novateca, apoi ei au fost instruiţi în utilizarea programului „Publisher" pentru crearea unui pliant cu tematică ecologică, pe care-l vor promova în localităţile lor.

Mulţumim colectivului bibliotecii, primăriei Ialoveni, Secţiei Cultură pentru aportul acordat la organizarea acestor activităţi.

NADEJDA CUCU, conducător artistic, com. Biești, Orhei

Duminică la noi în sat

O ploiță rece cu lapoviță cerne peste câmpuri. La miez de zi, gospodărește, familii întregi din com. Biești își îndreaptă pașii spre liceul teoretic, unde sunt întâmpinaţi de primarul comunei Ion Vlas și secretarul Consiliului local - Ludmila Leahu.

Totul a început de la un gând frumos, de la o simplă întrebare: care sunt cele trei cuvinte, ce se leagă mult între ele? Și răspunsul a fost fără ezitare: Plugarul, Pâinea și Pământul.

Rând pe rând agricultorii și-au ocupat locurile la mesele pregătite din timp. Aici nu pot să-mi stăpânesc emoțiile de ceia ce am văzut. Fantezia fiecăruia nu a avut margini. Bogățiile toamnei au fost oglindite în adevărate capodopere.

... De odată totul a murit. Sub sunetele unei melodii triumfale în sală își face apariția Zeița Câmpului (Raisa Caraman), împodobită în port popular, cu coronița din spice de grâu, flori și cu pâine. Pâinea a fost înmânată Anului -2015, (Grigore Railean), care a remarcat acest gest prin plecăciuni și mulțumiri Zeiței Câmpului pentru roadele căpătate.

Și-au făcut apariția și Drăgaicele (Mihaela Florea, Veronica Răilean, Drăgălina Strișca, Irina Cupcea, Mihaela Cojocari) aducând norocul, voia bună și frumosul în sufletul omului.

Și iată că veni rândul comunicărilor, pasului fiecărui agricultor. Acel Om cu literă mare și-a împărtășit gândurile, poveţele, admirația și a mulțumit Domnului de Sus pentru cele dăruite. Poate că au fost cam scumpi la vorbă, dar sunt mari prin faptele lor, prin devotamentul lor față de baștină. Poate la Biești lipsesc acele edificii mari de menire social-culturală, dar în schimb avem oameni harnici, gospodari, cu un suflet mare care știu greutatea țarinei și gustul pâinei.

Să mă ierți, dragă cititorule, dar nu pot să nu dau nume: Anton și Maria Juncu, împreună cu finii Galina și Mihail Capsa, tânărul Roman Cojocari, Tudor și Tatiana Godoroja, împreună cu verișorii Godoroja Ștefan și Cristina, dinastia Cerchez - Mihail, Natalia, Ion și Raisa, Alexandru și Tatiana Plamădeală, Lilian și Anișoara Ursu, dinastia de apicultori – surorile Valentina Moloșnic și Lidia Olari; Valentina și Grigore Godoroja, împreună cu Valentina și Ilie Godoroja, Galina și Ion Calugher, Vladimir Răilean, tinerii antreprenori Ion și Irina Macrinici, cuplul Veronica și Mircea Florea, SRL „Agrosuport", cu reprezentanții Vasilisa Pircova și Maria Leahu.

Această listă mai poate fi continuată. M-am convins de acest adevăr din vorbele pline de înțelepciune ale plugarilor gliei: țăranul nostru întotdeauna a fost și va rămâne un bun croitor de pâine; a știut să împartă bucățica de pâine pentru azi și pentru mâne. Și pentru că veni vorba de pâine. APL în persoana dl primar Ion Vlas a înmânat participanților pâine din roada anului 2015 și Diplomă de Recunoștință pentru munca depusă. Vorba „țăranului" (Ion Moisei): Ma închin cu adânc poclon lui Ion a lui Ion,/ Cel care nu mai obosește și cu lacrima sfințește/Pâinea noastră cea de toate zilele.

A întregit sărbătoarea evoluările artiștilor amatori din localitate: formația folclorică „Comorile plaiului", conducător artistic – Nadejda Cucu cu soliștii Ion Conica, Maria Cojuhari, Ilie si Natalia Cazac; corul popular „Semănătorii", dirijor Ștefan Caranfil. Elevii de la liceul teoretic Biești, care au demonstrat și o expoziție de zile mari, îndrumați de profesoara Veronica Boldișor și bibliotecara Maria Teut; picii de la grădinița „Ghiocel", care de asemenea au venit cu „Toamna de aur" la sărbătoare, prezentându-și măiestria în dansul „Coasa", educatori - Ana Calugher și Cristina Godoroja.

... Multe se poate de spus despre această sărbătoare. Aș vrea să termin cu cuvintele: Țăranul a fost și va rămâne un tot întreg cu această Pâine!

AURELIA NECHIT, sp. pr., Serviciu cultură și turism Cantemir

Modernizarea bibliotecarilor

Programul Novateca este realizat graţie sprijinului oferit de Fundaţia Bill și Melinda Gates în cooperare cu Agenţia Statelor Unite pentru Dezvoltarea Internaţională (USAID).

Lansarea etapei naţionale a programului Novateca a marcat începutul rundei de selecţie pentru bibliotecile publice. Pe parcursul anului 2015, Novateca a invitat bibliotecile să aplice pentru includerea în reţea să beneficieze de investiţii în tehnologii informaţionale moderne, instruiri și suport pentru bibliotecari în crearea noilor servicii de bibliotecă.

Noi am început să pregătim bibliotecile din raionul Cantemir pentru aderare la Programul Novateca: Biblioteca publică raională Cantemir și 17 biblioteci locale - Antonești, Baimaclia, Capaclia, Coștangalia, Cociulia, Ciobalaccia, Câiet, Lărguța, Hârtop, Porumbești, Sadâc, Șamalia, Stoianovca, Tartaul, Toceni, Țiganca, Victorovca.

Vrem să dezvoltăm bibliotecile noastre pentru a face față necesităţilor locuitorilor raionului nostru, a putea oferi servicii inedite de bibliotecă, instruiri și acces public gratuit la Internet.

Ne-am bucurat de susţinerea Administraţiei raionului, șef Serviciu cultură și turism Nicolae Efticov, președintelui raionului Andrei Ciobanu, administraţiilor publice locale, a primarilor și contabililor, care au înţeles că modernizarea comunităţii fără modernizarea bibliotecilor este incompletă și nu va da rezultatul scontat.

Ne-am înarmat cu toate numerele de telefoane, fax-uri, e-mail-uri ale primăriilor și bibliotecilor din raion. Lucram cu ei direct, zi de zi și le ofeream toată informaţia necesară. Iar rezultatul nu a întârziat să apară. La 6 noiembrie 2015, biblioteca publică raională a primit echipamentul: 10 calculatoare, 2 laptopuri, un proiector, ecran, copiator. Bibliotecile publice locale vor primi echipamentul de la 1 decembrie 2015. Biblioteca publică raională este un centru de formare a bibliotecilor publice locale și capabil să ofere utilizatorilor servicii ajustate la necesităţile moderne de informatică, cât și un spaţiu confortabil, dotat cu echipament de ultima generaţie, pentru desfășurarea diferitor activităţi și evenimente culturale.

Cristina Stroici, specialist superior, DCTST

VEI STRĂLUCI MEREU CA UN LUCEAFĂR SFÂNT

Ecaterina Malcoci

Ecaterina Malcoci, născută la 25 noiembrie 1935, în Crocmaz, Ștefan-Vodă, este mândria satului ei și a raionului nostru prin nobila profesie de actor pe care a îmbrățișat-o. Nu a fost un actor pur și simplu, ci unul de nota zece. După absolvirea școlii de 7 ani din s. Crocmaz, a continuat studiile la școala medie din Olănești. Colegele ei, mărturisesc că în învățătură era foarte străduitoare, iubea să citească literatură artistică și visa să devină actriță. Primul licăr de speranță în realizarea visului a fost anul 1955 fiind admisă la Școala Teatrală „B. V. Șciukin" din Moscova. În anul 1960, absolvind cu succes școala din Moscova, revine, și se angajează actriță la teatrul „Luceafărul" din Chișinău. A debutat în anul 1961 ca actriță de cinema la studioul „Moldova-film" în pelicula de lung metraj „Insula vulturilor". A interpretat roluri care au plasat-o printre actorii de frunte ai filmului moldovenesc: Chelnerița din „Așteptați-ne în zori" (1963), Maria din „Ultima noapte în rai" (1964) și Rusanda din „Ce-i trebuie omului" (1975). O actriță din cele mai prestigioase, care, după cum mărturisesc contemporanii ei, făcea din orice spectacol în care participa – o adevărată sărbătoare, și când o vedeai în scenă te simțeai mândru că faci parte din acest popor. În anul 1971 a primit titlul de Artistă emerită. Nu e de mirare că la orice spectacol al ei, oamenii făceau cozi enorme la casa de bilete – câte un cartier întreg. Era, așa de frumoasă că au numit-o Bridgite Bardo a Moldovei. Cu calități de noblețe. În acest an ar fi împlinit 80 de ani. consătenii, care o iubesc ca pe o surioară dragă, au făcut din acest eveniment o sărbătoare pe cinste.

Astfel, de ziua E. Malcoci, în Crocmaz, a fost o mare sărbătoare, ca la hram. Primii oaspeți de onoare au fost întâmpinați cu pâine și sare în curtea liceului, care îi poartă numele, — echipa de actori de la teatrul „Luceafărul" — Ion Jitari – în rol principal, Paulina Zavtoni, Stela Focșa, Iulia Bordeianu, Ruslan Croitor, Sergiu Plângău, Vitalia Grigoriu, Oleg Lungu, Valentin Munteanu. Dar nu au venit oricum la sărbătoare, au venit cu un spectacol - „Testament" după Gheorghe Urschi. Piesa, montată în anul 1992, este actuală și astăzi — o comedie cu subiect „fierbinte" din realitatea imediată a acelor vremuri. Eroul principal, Pricoche Sâmbure — țăran cu demnitate pe care nu-l poți amăgi sau „cumpăra" cu promisiuni deșarte. Cei trei feciori ai săi, Iacob, Alecu și Nichita, nu-i seamănă nici pe departe, reprezentând un spectru mai larg al contemporanilor noștri – unii sunt hrăpăreți, alții au încercat să se acomodeze timpurilor, iar a treia categorie — rătăciții politici. Miezul acțiunii pornește de la o farsă, pusă la cale de mătușa Gafinca pentru a-i reanima nițel pe feciorii lui Pricoche și pe nurorile lui. S-a zvonit, deci, printr-un vecin, că bătrânul ar avea mulți bani pe care-i da cu împrumut și cu procente sătenilor. Ei bine, din această clipă lucrurile s-au schimbat radical. Feciorii și nurorile au devenit de nerecunoscut! Începe adevărata comedie, care a declanșat cascade de râs, joc halucinant, dar și firescul unor stări, a unor trăiri. Sala casei de cultură a fost plină. La sfârșit de spectacol actorii au primit călduroase aplauze, flori din partea publicului, elevilor liceului, și Direcției cultură, tineret, sport și turism Ștefan-Vodă, care le-a oferit în dar și o carte a raionului în care este menționată Ecaterina Malcoci ca personalitate de valoare a baștinei. Pe lângă faptul că anul 2015 – a fost dedicat Primadonei Operei Naționale Maria Bieșu, Consiliul Raional Ștefan-Vodă a declarat, în cadrul raionului, 2015 – Anul Ecaterinei Malcoci. Elevii Liceului din s. Crocmaz au avut și ei un dar pentru oaspeții de onoare: câte un exemplar din ediția specială a ziarului școlar „Temperatura Adolescenței", dedicat Ecaterinei Malcoci și un recital de poezii. După spectacol, actorii au fost invitați în muzeul satului Crocmaz. De o adevărată mândrețe, acest muzeu are un compartiment/o încăpere aparte dedicată Ecaterinei Malcoci – personalitatea, mândria Crocmaz ului și a raionului. În această casă mare a actriței, dna Eugenia Clașevici (muzeograf), păstrează documente de valoare: certificatul de naștere, diplome, fotografii, vestimentația actriței, ș.a. Actorii au fost foarte emoționați să vadă această casă mare improvizată a colegei lor dragi, să vadă dragostea băștinașilor pentru ea, mărturisind că din toți actorii cunoscuți de ei care, au trecut în nemurire, cu părere de rău, nu au avut parte de atâta atenție și considerație din partea băștinașilor lor ca Ecaterina Malcoci: să aibă și muzeu, și liceu care să-i poarte numele, și marcarea aniversării, și să dedice un an personalității — exemplu pentru alții. Oaspeții au adus în dar cărți din domeniul teatrului și le-au oferit muzeului și bibliotecii liceului, de asemenea au venit cu invitația la teatrul „Luceafărul". În amintirea Ecaterinei Malcoci s-a pregătit și o masă de pomenire. Zilele acestea teatrul „Luceafărul" va sărbători jubileul de 55 de ani, și au fost plăcut surprinși când crocmăzenii le-au cântat mulți ani trăiască și i-au îndulcit cu o tortă pregătită în special.

La masă, atât actorii cât și prietenele ei, rudele au împărtășit amintiri plăcute despre Ecaterina Malcoci. Domnea o atmosferă plăcută, prietenoasă ca până la urmă să se unească vocile într-un cor — „Cât trăim pe-acest pământ".

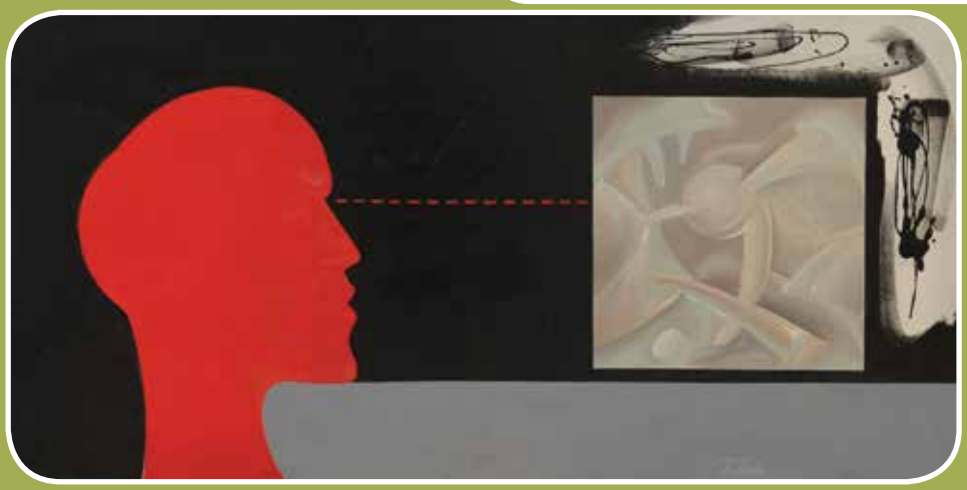

Colecție de ii. Muzeul Raional de Istorie și Etnografie, or. Telenești